חול המועד סוכות תשפ"ד

יום א' - כשרות הביזון (Bison)

יום ב' - כשרות התרנגול הודו (Turkey)

יום ג' - כשרות הדג חרב (Swordfish)

יום ד' - כשרות החגב (Locust) ←

יום ד' - כשרות החגב (Locust)

שיח השדה להגר"ח קנייבסקי זצ"ל, הקדמה לקונטרס קרני חגבים (עד "דיני' ופרטי' ")

גמ' חולין דף נט ע"א (מן "ובחגבים כל" עד "ושמו חגב")

רש"י שם דף סו ע"א ד"ה ומר כי (מן "וחגבים הללו" עד בהלכות גדולות")

תוס' שם ד"ה במאי (מן "בסוף שמעתא" עד "בלא שחיטה", ומן "ולעיל הבאתי")

רמב"ם פ"א מהל' שחיטה הל' ג **והגהות מיימוניות** שם ס"ק ג

משניות שבת פרק ט משנה ז (מן "ר' יהודה אומר") **ור"ע מברטנורא** שם

גמ' שבת דף צ ע"ב (מן "ר' יהודה אומר" עד "ספיד ליה") **ותוס'** שם ד"ה דלא (מן "ובתוספתא" עד "מן החי")

שיח השדה, קונטרס קרני חגבים סי' ד (מן "הו"ל להרמב"ם" עד "בל תשקצו ודו"ק")

רש"י ויקרא יא,כא

שו"ע יו"ד סי' פה סעי' א וסעי' ב **וט"ז** שם ס"ק א **וש"ך** שם ס"ק ג (עד "חיים")

דרכי תשובה שם ס"ק יא (מן "ועי' בשו"ת יכין ובועז")

פרי תואר שם (עד "שלא לאכול", ומן "וכל זה לא הספיק" עד "קבלה זו ואינה", ומן "ועוד הנה אלו")

אור החיים ויקרא יא,כא (מן "כבר הארכתי" עד "סמוכים לצוארו", ומן "לכן כל ירא")

שו"ע יו"ד סי' פב סעי' ה **וש"ך** שם ס"ק יא (מן "ודעת המחבר" עד "שנוהגים בו איסור")

פרי מגדים שם שפ"ד ס"ק יא (הובא **בדרכי תשובה** שם ס"ק מד, מן "ועשפ"ד שם")

ערוך השלחן שם סי' פה סעי' ה (מן "ועכשיו אנו")

בעזה"י.

קונטרס

קרני חגבים

על עניני אכילת חגבים

ובסופו יבואר דיני חגבים

בקצרה

הקדמה

כתב הרמב"ם בריש ה' מאכלות אסורות מ"ע לידע הסימנין שמבדילין בהן בין בהמה כו' והגבים שמותר לאכלן ובין שאין מותר לאכלן וע"ל בסי' א' שהבאנו שי"א שאפי' אין רוצה כלל לאכלן מ"ע ללמוד ולידע דיני סימני חגבים ולפ"ז אפי' למנהגנו שאין לנו מסורת איזה מותרין ואין אנו אוכלין אותן מ"מ יש מצות עשה מיוחדת ללמוד דינים אלו מלבד המצוה הכללית של ת"ת ואפי' לפ"מ שפקפקנו שם ע"ז עכ"פ פשיטא דלא גרע משאר ת"ת שמצוה ללמוד ולידע כל דיני' ופרטי'.

והנה לפי שראיתי שמצוה זו פרטי' מעטים בשו"ע וראשונים לכן שמתי לבי לעיין בזה בעז"ה ולברר כל פרטי' עד מקום שידי מגעת, וכתבתי עיקר קונטרס זה לפני הרבה שנים וכעת סידרתיו בעזה"י באורך, ובסופו כתבתי כל הלכות חגבים בדרך ביאור על השו"ע [ומובן שלא באתי להורות הלכה למעשה כלל רק להעיר את הלומד].

ויה"ר שנזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולידע כל חלקי התורה אכי"ר.

הודפס מאתר אוצר החכמה

שיקרא דמרירתא. שורש של מרירה: אליבא דיקנא. קרום המלה: מישהלה משפרת. נפסק מרה מהמתה מלה ולחוזה קרמת מקורקן מקלמין: דיתבי בויא. לקבר עלמו: שב בשיתא דפרחי. גרמיה של לקח מקורקן קרסיה: תליא דליבית. כל מיקר מסור לבו עיקרא דמרירתא[1] אמר רב יהודה האי מאן דאכל תלתא הקלי חלתית אליבא ריקנא מישהלה מישבה אמר ר' אבהו בריחי הוה עובדא ואכלי רד הקלא חלתיתא ואי לא דיתבי בגויא מישהלה מישבא וקיימתי בעצמי[2] החכמה תחזה בעלה אמר רב יוסף האי מאן דאכיל שיתסרי ביעי וארבעי אמגוזי ושב בגויתא דפרחי ושתי רבעוקא דרחובשא בתקופת תמוז אליבא ריקנא מתעקר תלא דליבה הוא בר טביא דאתא לבי ריש גלותא דהוה מפסק בריען בתריתא ברקוה רב בצומת הגודין ואכשריה מבר לטיכל מינה באמצע א"ל שמואל לא חייש מר[3] לנקודי א"ל מאי תקנתא[4] נתביה בתעוא דאידו בריק נפשיה אותביה נפל תילחי תילחי[5] קרי שמואל[6] עליה דרב[7] לא יאנה לצדיק כל אן קרי רב עליה דשמואל[8] כל דו לא אגם לך: **מתני'**[9] סימני בהמה וחיה נאמרו מן התורה[10] וסימני העוף לא נאמרו אבל אמרו חכמים[11] כל עוף הדורס טמא[12] כל שיש לו אצבע יתירה חסר וקורקבנו נקלף טהור[13] ר' אלעזר בר' צדוק אומר[14] כל עוף החולק את רגליו טמא

[15]ובחגבים כל שיש לו ארבע רגלים וארבע כנפים וקרסולים[16] וכנפיו חופין את רובו רבי יוסי אומר[17] ושמו הגב[18] [19]ובדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת רבי יהודה אומר[20] שני קשקשין וסנפיר אחד ואלו הן קשקשין [21]הקבועין בו וסנפירים הפורח בהן: **גמ'**[22] תנו רבנן[23] אלו הן סימני בהמה[24] כל בהמה מפרסת פרסה וגו' כל בהמה שמעלת גרה בידוע שאין לה שינים למעלה ומטרחה ובלא הוא והרי גמל דמעלה גרה הוא ואין לו שינים למעלה ומטא גמל ניבי אית ליה והרי בן גמל דגיבי נמי ליה ליה ותו הרי שפן וארנבת דמעלה גרה הן ויש להן שינים למעלה ומטאין תנוד שינים מי כתיבי באורייתא אלא הכי קאמר 'כל בהמה שאין לה שינים למעלה בידוע שהיא מעלת גרה ומפרסת פרסה ומטרחה ולבדוק בפרסותיה כגון שהיו פרסותיה חתוכות וכרחב חטרא דאמר רב חסדא[25] הוה מהלך במדבר ומצא בהמה שפרסותיה חתוכות בדק בפיה אם אין לה שינים למעלה בידוע שהיא מטרחה אם לאו בידוע שהיא טמאה ובלבד שיכיר גמל גמל מבי אית ליה אלא ובלבד שיכיר בן גמל לאו אמרת איכא בן גמל איכא נמי מינא אחרינא דדמי לבן גמל לא ס"ד דתני דבי ר' ישמעאל[26] ואת הגמל כי מעלה גרה הוא שליט בעולמו יודע שאין לך דבר מעלה גרה ומצא אלא גמל לפיכך פרט בו הכתוב הוא ואמר רב חסדא[27] הוה מהלך בדרך[28] ומצא בהמה שפה גמום בדק בפרסותיה אם פרסותיה מדוקות בידוע שהיא מטרחה אם לאו בידוע שהיא טמאה ובלבד שיכיר חזיר לאו אמרת איכא נמי מינא אחרינא דדמיא לחזיר לא ס"ד דתנא דבי ר' ישמעאל[29] ואת החזיר כי מפרים פרסה הוא שליט בעולמו יודע שאין לך דבר שמפרים פרסה ומטא אלא חזיר לפיכך פרט בו הכתוב הוא ואמר רב חסדא[30] הוה מהלך במדבר ומצא בהמה שפה גמום ופרסותיה חתוכות בדק בבשרה אם מהלך שתי ותרב בידוע שהיא מטרחה ואם לאו בידוע שהיא טמאה ובלבד שיכיר עדוד לאו אמרת איכא עדוד איכא נמי מינא אחרינא דדמיא לעדוד גמורי דליכא ודמיא בדק אמר אביי ואיתימא רב חסדא [31]בכנפי העוקין: סימני חיה: ת"ר[32] אלו הן סימני חיה[33] בכלל בהמה הוא לסימנין אמר רבי זירא

ניבי. פירש קרסומת שני שיניים יש לו למעלה תחת מכלן ולמטה מכלן עוד פירש לשון אחר ניבי מקורין יינוביי"ם בלשון ומלטין ומלכו מקום בלשונן זה אצל זה כשיניים ותלשון נראה לי כמו מקבל מיפה ומקבל מזמרים דכפרק המה תפה (נמה מב:) נמי בלב שהן שיניים נחלות שיש לו לשניים שהיא שיכן הן ומפרק בלב הרגל (דף מב:) דלפיכך לשיניים ומרגיים: **בידוע** שהיא מעלת גרה ומפרסת פרסה. וכמון שהיא מעלת גרה ומפרסת פרסה: אמר ר' נחמן דבר המלה.

אין לך מעלה גרה ומטא אלא גמל. פירש ופלר הכתובים עמו שמן ותרגמה ומסוקה:

אלו הן סימני חיה בל' שיש לה קרנים ומלשים. קרנים אחר לפסיק מבהמה דמין דים לה קרנים מרוקמים ומכוחות כלעקמן הם כן לא כהמה דים אבל אכמי לפסיק בהמה מעלה לכך מביון מלפים מרוקמים מדוקות דהשתא ליכא לפסיק לא בהים מעלה ולא בבהמה מיהים הלכה מוכר רבי דוסא אומר כל שיש לה קרנים קרני הים אי אחה נרוך לחזור כל הנלפים הסר בהמה מעלה אין לה קרנים והשתא נרוך לומר הא הכמן בפרק בא סימן (נמ ע:) כל שיש לי קרנים יש לי מלפים רבי דוסא הוא דאלי רבנן הא אלי מי נמי אית לה קרנים אכמי ליכא לפסיק הלכה הוא מעלה אין לה מי הרגלים ודים לה קרנים ומלפים אלא כל בהמה שאין לה שיניים למעלה בלבד לא מיחלא בל בהמה שאינה מלפים לה מיחלא אלא אי אמר כל בהמה שאין לה שיניים למעלה בלבד לא מיחלא אלא אי אמר כל בהמה שאין לה שיניים למעלה ולמטה אמר רבי אבהו אמר ר' יוחנן הרי הן כב

בבאי קא מיפלגי. מנא דבי ר' ישמעאל דמייתי ליה מלעם לרבי דלמו אריך ודאיתר ליה תנב למשתי לרטר ומנא דבריתא קמייתא דמיתבי ליה כולהו לעיפייהו: תנא דבי רב. תני לבריתא קמייתא מסברא דבי רב לפי פרים שבר בגרא

בבאי קמיפלגי תנא דבי רב ותנא דבי רבי ישמעאל ° בראשו ארוך קמיפלגי תנא דבי רב סבר ° אשר לו ברעים כלל ° ארבה סלעם חרגול תנב למינהו פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט דמיונה אין דלאו דמיונה לא ומרבי דדמי ליה בשני צדדין תנא דבי ר' ישמעאל סבר אשר לו ברעים כלל ארבה סלעם חרגול תנב פרט למינהו חזר וכלל בכלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כענין הפרט ומרבי כל דדמי ליה בחד צד ° והא לא דמי כללא קמא לכללא בתרא כללא קמא אשר לו ברעים אבר רחמנא דאית ליה אבול דלית ליה לא היכול כללא בתרא עד דשוו בארבעה סימנין ° תנא דבי ר' ישמעאל בכללי ופרטי כי האי גוונא דאין ודאמרי נמי בעלמא דדאין תנא דבי ר' ישמעאל בכללי ופרטי כי האי גוונא מרבא: אמר מר אי שבו תנב יבול אין בו כל הסימנין הללו ת"ל ° למינהו עד שיהו בו כל הסימנין הללו אין בו כל הסימנין הללו מהיכא תיתי ארבה וחרגול כתיב א' לא כתיב סלעם מרקאמרת השתא דכתיב סלעם לרבויי ראשו ארוך אינא לירבי נמי כל דהו קמ"ל בבאי שנא דתם דאמרת סלעם זה רשון חרגול זה ניפול ובאי שנא הבא דאמרת סלעם זה ניפול חרגול זה רשון ° מר בי אתריה ומר בי אתריה: ובדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת: ° תני רבנן "אין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן כגון הסולתנית והעפיאן ה"ז מותר יש לו עכשיו ועתיד להשיר בשעה שעולה מן הבוים כגון אקונס

מסורת הש"ס
עם תוספות

ב) [ברכות מה.] ומשם ד' חו' ברק מה. ג) [מכות ג. הגיון]. ד) עיין לט. [ברים עם מוסר דרש אין לו כנפיו כמם כיר בדרים אין לו כנף גלוי אם יש לו כנף אינו גדול לאחר זמן ומה]. ה) שבועות פרק ח דרש. ו) עי' לעיל מה ע"ב. ז) [לו מו ע"ב בשבועות דרש דרשות בדברים ומה דרש ר"ש דשמעון].

הגהות הב"ח

(א) תוס' דרש ידרש (מהר קרקוס) ומה מה לשמעון ב' נדרין אלא ליתם מקבל ומשמע הכל נדרים (מהרש"ל). (ב) בארוך נדרין בשמם לפרש ומרש אם יש לם ב' נדרין הנדרים בסמ' הערוך? נדרין בשמה לפרש (ג) בארוך מהקום מיכה מחזיר מפני חרי: (ד) בארוך הקומן מן רים נדרין מלא ל' (ה) בארוך מה מסרים דבר' ולא' ל"ל ומשם. (ו) בארוך מה מסרים לפרש מה מדרין הנדרים בסמ' הערוך? נדרין בשמה לפרש: (ז) בארוך מה מסרים דבר' ולא' ל"ל ומשם.

גליון הש"ס

[ומנא דמתא בראשו ארוך קמיפלגי. עיין רש"ל ריש ומנא אמר לחר מה מסרים דבר' ולא' ל"ל ומשם לפרש ומשם].

ליקוטי רש"י

פולתנית. מלון. מין דגים מתרפים הפולתנית מין מהמרים לקבן מקבלן ומקבלים לון ל' מקבל (לקמן מין ל' ומרש לון).

תוספות ורעיונים

(א) [ריש לעיל בבאמצע ומ"ל] (ב) [ריש שם] (ג) [ריש ל' ריש לקמן] (ד) [ריש לקמן] (ה) [ריש לקמן] (ו) [ריש לקמן] (ז) [ריש לקמן] (ח) [ריש לקמן] (ט) [ריש לקמן] (י) [ריש לקמן] (יא) [ריש לקמן] (יב) [ריש לקמן] (יג) [ריש לקמן] (יד) [ריש לקמן] (טו) [ריש לקמן] (טז) [ריש לקמן] (יז) [ריש לקמן] (יח) [ריש לקמן] (יט) [ריש לקמן] (כ) [ריש לקמן] (כא) [ריש לקמן] (כב) [ריש לקמן] (כג) [ריש לקמן] (כד) [ריש לקמן] (כה) [ריש לקמן] (כו) [ריש לקמן] (כז) [ריש לקמן] (כח) [ריש לקמן] (כט) [ריש לקמן] (ל) [ריש לקמן] (לא) [ריש לקמן] (לב) [ריש לקמן] (לג) [ריש לקמן] (לד) [ריש לקמן] (לה) [ריש לקמן] (לו) [ריש לקמן] (לז) [ריש לקמן] (לח) [ריש לקמן] (לט) [ריש לקמן] (מ) [ריש לקמן] (מא) [ריש לקמן] (מב) [ריש לקמן] (מג) [ריש לקמן] (מד) [ריש לקמן] (מה) [ריש לקמן] (מו) [ריש לקמן] (מז) [ריש לקמן] (מח) [ריש לקמן] (מט) [ריש לקמן] (נ) [ריש לקמן] (נא) [ריש לקמן] (נב) [ריש לקמן] (נג) [ריש לקמן] (נד) [ריש לקמן] (נה) [ריש לקמן] (נו) [ריש לקמן] (נז) [ריש לקמן] (נח) [ריש לקמן] (נט) [ריש לקמן] (ס) [ריש לקמן] (סא) [ריש לקמן] (סב) [ריש לקמן] (סג) [ריש לקמן] (סד) [ריש לקמן] (סה) [ריש לקמן] (סו) [ריש לקמן] (סז) [ריש לקמן] (סח) [ריש לקמן] (סט) [ריש לקמן] (ע) [ריש לקמן] (עא) [ריש לקמן] (עב) [ריש לקמן] (עג) [ריש לקמן] (עד) [ריש לקמן] (עה) [ריש לקמן] (עו) [ריש לקמן] (עז) [ריש לקמן] (עח) [ריש לקמן] (עט) [ריש לקמן] (פ) [ריש לקמן] (פא) [ריש לקמן] (פב) [ריש לקמן] (פג) [ריש לקמן] (פד) [ריש לקמן] (פה) [ריש לקמן] (פו) [ריש לקמן] (פז) [ריש לקמן] (פח) [ריש לקמן] (פט) [ריש לקמן] (צ) [ריש לקמן] (צא) [ריש לקמן] (צב) [ריש לקמן] (צג) [ריש לקמן] (צד) [ריש לקמן] (צה) [ריש לקמן] (צו) [ריש לקמן] (צז) [ריש לקמן] (צח) [ריש לקמן] (צט) [ריש לקמן] (ק) [ריש לקמן] (קא) [ריש לקמן] (קב) [ריש לקמן] (קג) [ריש לקמן] (קד) [ריש לקמן] (קה) [ריש לקמן] (קו) [ריש לקמן] (קז) [ריש לקמן] (קח) [ריש לקמן] (קט) [ריש לקמן] (ר) [ריש לקמן] (רא) [ריש לקמן] (רב) [ריש לקמן] (רג) [ריש לקמן] (רד) [ריש לקמן] (רה) [ריש לקמן] (רו) [ריש לקמן] (רז) [ריש לקמן] (רח) [ריש לקמן] (רט) [ריש לקמן] (ש) [ריש לקמן] (שא) [ריש לקמן] (שב) [ריש לקמן] (שג) [ריש לקמן] (שד) [ריש לקמן] (שה) [ריש לקמן] (שו) [ריש לקמן] (שז) [ריש לקמן] (שח) [ריש לקמן] (שט) [ריש לקמן] (ת) [ריש לקמן] (תא) [ריש לקמן] (תב) [ריש לקמן] (תג) [ריש לקמן] (תד) [ריש לקמן] (תה) [ריש לקמן] (תו) [ריש לקמן] (תז) [ריש לקמן] (תח) [ריש לקמן] (תט) [ריש לקמן]

עין משפט
נר מצוה

עיה א מי' ב"ח ה"ב הלכות שחיטה מ"ל מה מסמ' בשמן מה שיטים ריש מי מה מ"ב מסקן ל.

רבינו גרשום

ואמר מר דרשי לה מעבר נדרים. כלומר הוחיר הוא (מראשו ארוך) אלא הוי אלא כגון אחד בראשו שיהא שוה לזן בכולו עד שיהא לו ד' מסמרן אלא יהא הוי ד' מסמרן אלא שיהא בו אריכה מסמרן. ומדרים הוא מלעם ומ' ראשון בו. ומנא דמתא בראשו ארוך קמ' הכי: בבאי קמ' הכי: בבאי קמ' הכי: בבאי

ומניחו עד שתמות ואח"כ יאכלנו: ג ידנים [ג] וחנבים אינן צריכים שחיטה אלא אסיפתן היא המתרת אותן. הרי הוא אומר הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם אסיפת דגים כשחיטת בקר וצאן. ובחגבים נאמר אומר החסיל באסיפה לבדה. לפיכך אם מתו מאליהן בתוך המים מותרין. ומותר לאכלן [ג] חיים: ד זביחה זו האמורה בתורה סתם צריך לפרש אותה ולידע באי זה מקום מן הבהמה שוחטין. וכמה שיעור השחיטה. ובאי זה דבר שוחטין. ומתי שוחטין. והיכן שוחטין. וכיצד שוחטין. ומה הן הדברים המפסידין את השחיטה. ומי הוא השוחט. ועל כל הדברים האלו צונו בתורה ואמר וזבחת מבקרך וצ"ל כאשר צויתיך ואכלת בשעריך וצ"ל שבל הדברים האלו על פה צוה בהן כשאר תורה שבעל פה שהיא

הנקראת

אמיל סם סי' יג סמ"ע עמן סב:

בכריתות בפ' דם מחיטה (כריתות כ"ח) דתניא בברייתא דלא הוי בחקוק מחיטה דאחריני מכתם דבלטיטה מני ולא מצטרף דגנים לאשר לשיטה דיהיו בסדר מחיטה דאחריני מלא מכום דכתיב וזאת הבהמה וכו' וכל הנמה הבומסת בכוים ומום פ"ד דשומת ודגים מיסקנו לבהמה לענין מחיטה מלא מכום דכתיב מחיטה דיהיו נני מחיטה דאחריני. ומי מי מלאמר דמרסמיב אלא מנים הבהמה ומשוף וכו' מתך מוף לבהמה לחיטו מחיטה ומתך הגנים לדגים לפומים מחיטה כדגים דוקל בהמה הנמלים על הארץ מיטו הגנים. ולא משיקרא מנמי ליה קרלי לנחיטה מיה ומוף ולא מיטי הדר מכמי ליה קרלי לחשמי דגים וחגבים. וא"ל דמשיקרא מיה מ"ל דדוקא בקר ולאן המפורש בהו ומיטה ובחר דגלי לן קרא דבקר יצאן ולא חוקא קמה לן מיהא דס"ל לכל בע"ח ולאמריך לן קרא לחשמי דגים וחגבים: לפיכך אם מתו מאליהן וכו'. דדוקא מיטה דאמר רחמנא דלשוק מיהמה בבהמה הוא דלא לא מפקא בבהמה מלא מכום דכל מחמה כשחיטה הוא מיב בשדים מיים. וא"ל מלא היה אמר בן אמ"ל אבל מיה כן אמ"ל אבל מיה לאכלם מלא מחיטה מלאלו קלבן כשר ולא מחיטה מלאלו מלא מכום בעיו מחיטה הם אם כן ליה דבר מיוסר דמדבר עליה קרא ומדברי רבינו בהב בבל העיטור דלא כרבינו פעמים דאמר מכום *אחרים ורבינו הלי הביב עליו ול"ל מייתה מיעמת דגרסינן בחוספתא דמחמה לוכל לחם דגים וחגבים בין מיים בין מחים ואינו חוקם:

ד זביחה זו האמורה בתורה סתם וכו' מכל הדברים מלאו ע"מ לוה בהם כמאר מורה מבע"מ מסיק הוקרמים מלוה. בר"מ בפומם (דף כ"ז) כמי מנין לבחיטה מסיק מן המאר ומסיקנא מחיים הבהמה וכו' מנא לן מלא נמרא מחיטה מן המאר מני נמרא ומחריקן מו הכם (דף כ"מ) מתן מנא דמלא מלוה דר"מ הקבר (דאמר אין מחיטה "ע"ל מיים אמרים, ע' מיי"ר מי' יג מכ"מ ומרים. לקוף

הרדב"ז (מב"י)

ולא ר"ל מ"ל מלוה מני לא ליפמי. מיהלא כמוס' דכאלו מכמ מוחתך קדם מחלא נמנה מנים הבהמה ובדיף מסברת המפרש. ולאן ש קבלת מל רבינו מקבל מומר דאפי' מלוי מלוה מרך מלוה מכן כמב מרק מני מהלי מחלמת מאמרים מבל מלוי מלוה ומלוה מיד, וזה מלוי מגרסת המפרשים בכל הקומן רבנו (כ"מ ע"ח) כי רבינו נומם וכן מלוי ים מי מנומם וכן לקרמה:

ג דגים וחגבים וכו'. בברייתא (דף כ"ח) ובבלבי הלי מרבות (דף מ"ו) ומסיק בחוספתא מבל חגבים בין מרן בין מחמין. ומומל לא דוקא הלא מם מבלן חיים לוא שומר מנום לומר מן הנו מבל לבחיטה לא דאיכא בל המקנן לא דמומרים.

להם משנה

המר ומרמנם (דף קכ"מ) לחריגן מולמו יפה יפה ומריגו יפה יפה ומרגים לא מזכיר בהמה ומחך בל מם מחנגים בהלי מחלמות לחנות פ"ו מ"ם:

ג דגים וחגבים אינם צריכים שחיטה וכו'. בסרק המומם (דף כ"ו) מחריק דגים דלמי בני מחיטה מומר מהלן מליומת מנום דבתיב ובקר ומחך לבהמה מם מת כל דגי הים יאסף להם כאסיפה בשלמה בני לחו מלא מחמה נבני מלא מלוה ומלוה מיד ומשמר לת הבלו בבי מני דלמי בבחיטה ומא לחנות מלא מלוה לו לומר מבבר מוקם לבהמה מהם לא בחיטה לחיטה בחקום מחיטה לאחריני הבא בחיטה בחקום מחיטה לאחריני ע"ב. ומבחת קבה בל רבינו מלוך הבית דלים בחגבים מלאחר מם מוסף בחמל מם מהם לא בחיטה לחיטה בחקום מחיטה לאחריני. והמבמם המבמים מלמו דרבינו מחך לחרקמת מהבית בברייתא דהבלמ בחבמות מלחמרו מם ומל המבמם מנום מלו דגים ומל נמם הבומלת מל מחרן מלו חגבים ומחלוקם חגבים לדגים מחחם דלמי בני מחיטה ניבמו בדגים. ומין זה בחחמם דבני רבינו דל"ב הבינוך מחר בדברי דשת לא הזכר בלל מחבינוק. ומחלם לי דרבינו מוקמם לו בגמרא דמה מקבה בגמרא מחסיל דמלחמר מם מבלו דבלאי מהם דלאיבת מרקת מרבינוק לבהמה

מגדל עוז

דגים וחגבים עד ומי מת בחומו. בחריגות פ"ב (דף כ') ומרק ר' המלון (דף מ"ו): על בל מרמים מלאי מומו מ' עד ומל מלאר מבר לבחיטה. בחמרי בפ"ב המלון (דף כ"מ):

ומרגים בבר ומי מת בחומו. בחריגות פ"ב (דף כ') ומרק ר' המלון (דף מ"ו): על בל מרמים מלאי מומו מ' עד ומל מלאר מבר לבחיטה. בחמרי בפ"ב המלון (דף כ"מ):

ומרגים מ"ה ומר' בחגרה שבריה ע"ב ו [ג] בן אריא בחומ ריש פרק החמורה וחביאו רבינו שמשון אובל חגבים בין חיים בין שחומין ואובל לאו דוקא דהא אבא בל השקנו בראמר מ' ר"ע אלא בלומר אם אבלן חיים אין כאן אבר בן המי שחרי אינן מקומין שחומה ע"ב:

לגרוגרת וטעמו גרמה דמדלג פי׳ הסיעור ס״מ דכפתות מעט קמחר ועיין מ״ש כר״פ דלקמן ובמיכורו העמיק המשנה בלשונה: **ר״י בן בתירא אומר חמשה.** פי׳ הרמב״ם אפילו לא הוציא אלא ממשה בלבד: **זרע קשואין** וכו׳. למאן דכולי עלמא. כך כתב הרמב״ם: **[מת בגרוגרת.** פי׳ הר״ב כדין שאר אוכלין שהרי מותר לאכלו כשמת ומשום הכי בטמא לקמן מפ׳ הר״ב דאין מלגיעין לחיוב דלמא מיית ואכיל ליה ס״מ דבטהור לא איכפת לן אי אכיל ובמתני הכי׳ טעמא נמס בה״ג מדכתיב [ורקרא י״ח] ואם כל נפש*) הכתיב הרומסת בהמים אלו דגים ואם כל נפש**) הסורלא אלו חגבים מדכתיב הנגיס אחר דגים משמע דאין טעונים שחיטה כדגים ואף עוף הוא פטרינן ליה מולא כלום אי לאו דהוקש לבהמה כדאיתא בהשחטו ע״כ): **רי״א אף המוציא חגב חי ממא** וכו׳. כתב הר״ב ות״ק סבר דאין מלגיעין אותו דלמא מיית וכו׳. לא משום דמלגיעין לחבריו. דקי״ל דאין מלגיעין על הקטן האוכל נבלות להפריחו והכא פירש״י דמ״מ בידים לא יהבינן ליה דמנין לא מאכלוס לא מאכילוס. להוהיר גדולים על הקטנים [ועיין לקמן פט״ו מ״ו ובמסכת יבמות פי״ד מ״ד]:

*) ובכל נפש חיה בכ״ל ר״ש. **) ובכל נפש וכו׳ ר״ש.

מִכַּגְרוֹגֶרֶת[מב]. רַבִּי יְהוּדָה (בֶּן בְּתֵירָא) אוֹמֵר, חֲמִשָּׁה. זֶרַע קֶשׁוּאִין[מג], שְׁנַיִם. זֶרַע דְּלוּעִין[מד], שְׁנַיִם. זֶרַע פּוֹל הַמִּצְרִי[מה], שְׁנַיִם. חָגָב חַי טָהוֹר, כָּל שֶׁהוּא[מו]. מֵת, כַּגְרוֹגֶרֶת[מז]. צִפֹּרֶת כְּרָמִים[מח], בֵּין חַיָּה בֵּין מֵתָה, כָּל שֶׁהוּא, שֶׁמַּצְנִיעִין אוֹתָהּ לִרְפוּאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַמּוֹצִיא חָגָב חַי טָמֵא, כָּל שֶׁהוּא, שֶׁמַּצְנִיעִין אוֹתוֹ לִקְטָן לִשְׂחֹק בּוֹ[מט]:

ציונים

חגב חי. טוס׳ חולין ס״ו סס ע״ב מיי׳ סס הלכה י״ח:

שינויי נוסחאות

ז מכגרוגרת. כר״ג מגרוגרת. (בן בתירא). נר״ג ליתא וקו ליתא מר״ף. פול המצרי. מר״ג ומכמבר. מצרי. חגב חי (בהור). ר״ס נמסר״ג. כרש״י המוציא חגב חי ולוחא וקו ליתא כר״ג ונמסר״ג. ותוקן סוף מסמנו ״מת כגרוגרת״ והרב נבל ל״ם ל״ל מחב ״ומיהו מנוס דשהם חגב שהוד היא בחיים מחקרא ולא מחגב לחיטרי עכ״ל. לך סם סמו הפרטי חגב אבל אם לא כשם הפוס לחרבה יוכל לחיות מי גם מטמא עקלא סמם כשם זה יצי חולין. צפורת. כר״ג וצפורת. כל שהוא. נר״ם כל שהוא. (שמצניעין אותה לרשואה). נר״ם ליתא ולוחא מגלין (נם מסנו שמצניעין...) שמצניעין (אותו) לקטן. נר״ם מסנו שמצניעין לקטן. לשחוק. כר״ג ומסנ״ר לשחק. ומי רש״י. נר״ם לנחק לו בו:

תוספות חדשים

ז (המשנה) ר״י בן בתירה אומר חמשה. פי׳ הרמב״ם לפי לא הוציא אלא חמשה נגבר והכי מוכח בפרק המוציא יין דף ע״ט ע״ב וכן פי׳ רש״י סם ע״ם (ברייתא). (הר״ב) ר״ה צפורת כרמים עוף הוא. תב״ל. אם ליש דאם בטמא כן המגיעים מחמת שהוא חגב וכן מקומות מחלין לף ע״ם דהרים לחיטרי נחגיעים לגיעים בכרמים (המהרש״ל ועיל).

ראשון לציון

ז (הר״ב) ר״ה בת בגרוגרת בר ובתבו התוס׳ כר. לף נ׳ ע״ב וכ״כ רש״י ותוס׳ פולק ע״ב ע״ב לכל הוס׳ בס״ם ליח ע״ם ר״ם נשוס כמנו דבר זה נסם הטפחת וקל״ם:

מלאכת שלמה

אין לדם טולת בשביל גרגיר אחד לוקש: **ר׳ יהודה בן בתירא אומר חמשה.** פי׳ מחמת גרגיר לחמיר אחת: **זרע קשואים שנים.** מ״ק קאמר לא אחמר לא ולאחת היא: **חגב חי כל שהוא.** גרסי׳ ובסיעת דבטהור עפקי׳: **מת בגרוגרות.** ירושלמי הדא דאת אמר בטהור אבל בטמא כמלא פי הכלב: **צפרת כרמים.** נמצלן מ׳ אלי מרשות מוכח דמין חגב טהור הוא וכן פי׳ בערוך: **שמצניעין אותה לרשואה.** ירושלמי פ״ר אחת שבן אחה שבעיפה מחמת ממנה והיא מחרפא אחון לחרין מאן דכמי אחרים לא דרך אחרן אכל

מלגה ומניק מלגה בל שמאל אוסר ובל ימין מחיר אבר בל בהמה אבר בל שהיא אין לו תקנה שלמים כולה הוא עושה פ״ר יוסי כ״ר בון יוסי לה מ לגלוחת דבר. ר״ש אומר אף המוציא חגב (לו) שמא בל שהוא. הא טהור (ר״ב) בין מי בין מת בגרוגרת ר״ש בשמעתא דר״ש אומר אוכלין טהורין אין מסחקין בהן ואם כאיב המפסק בו בלאור (ומי) פ״ר אמנם מלין שהיא אמוסרת שחיטה בטמאה היא ר״ב: **משני שמצניעין אותו לקטן לשחק בו.** דבל לר״ר אלי מיים מיוחד מיסמר מפיר ליה ולאו אורחי למיכליה. **מליק פירקא**

יבין תפארת ישראל יבין

מלרפן ומיב רק לי (ומי פ״ר ח״ב): **חב** אע״ב דאוכלין שיעורן בגרוגרת. הבאו לוגרשה קרמי מפי׳: **חג** (נורקנן אלמנ): **חד** (מעלהקנן אלמנ): **נזה** (שמינן. נלהקנן אלמנ). והגר מטיעים טפי מסמר ורעים. ומני בפישור אשא: **חו** אמנגיעו לקטן לשחק בו: **מז** בכל מיני אוכלין. מדאין נעשן שחיטה: **נחו** מין נאמר [אבי״ר ס״ם הר״ב בכל כמי מה מסיטיטו בפרים הוא מין חגב. ע״ש]: **חם** ות״ק ס״ל דאין נוטמו לטהרן. בן יחוה איחלנו. ולף דקטן אוכל נבלות לחלכון אין ר״ר מלגיה להפריחו. עכ״ם אסור ליתן לו בידים. מיהו אכיי בכל בחוה מלגיה להפריחו. ולפי בחיטות דרבנן חייב לחבנו. רק דבאור מחיבן בלב. ובדרבנן לא מחיבן לי מלא. אבל בחיטות אחיט בר הבעה. לף אבי אינו אינו מלגיה להפריחו. אבל אסור להאכיל בידים (הבי״ת אח״ע ב״). החיעוך לקטן בחלות עבה. ריטב אפי בעבה דרבנן.

מתפלה (מ״ה ק״ו. ומ״ר אם מקיבל. ועד הטבה (נסי פרע״ב). ומגילה (מי פרע״ב. ומי מ״ם מה מחרבינו מגילה פ״ב ע״ב). חתן המיעון בחל בכל חד ומד בחמים מרפי׳ (חגיגה אמ״ב מקיב. ובלי חוסן מלכת ר״ם מקון. ר״ם מחיעון הוא לבן מ׳ אנים (חגיגה ס״ו מקיל). ר״ם ובכל מרחי לאיתה חלה. אף אחיי מנין לנם מי בוסה. חיב לחנבו בה (חוס׳ חגיגה ר״ב מ׳ ד״ם לחיה). ת״ל בחיחק חוס הבירוב. מחבר ליחן לחיעוק אמרים לנחלן לנהיכ״ב. אלא גרם ממפחחת מחבר המרבלי ליחן לחיעוק לנחלן לנהיכ״ב (נחיי אמ״ו מקיב). והרי כל דבר שהוא מלגה אפיקן לי בידים (בחבי״ת אח״ב. חוס׳ אפיקים פ״ה לי. ומי רבן עבדים ליי מ׳. ומבי״ת מקיב מקיב). וכ״ר בוכר בוכנים מחיעוק המומר לחבלת הנפרים לנם. מרחוה מנחת בחבות לחקוס מלגה (ומי מי מ״ו פ״ב. ומ״ר מ״ב נחבי״ם):

הלכתא גבירתא כללא דפרק ט

משנה ה ז המוציא עצים שיעורו כלעיל ס״ת. תבלין כדי לתבל גרוגרת מבוצת תרנגולת ומצטרפין כל מיני הבלין לשיעור זה ולר״י דוקא בשכולן מיני מתיקה. מיני צבעים בקליפי ירוקה ואגוזים וכרוסה. כדי לצבוע בהן הטלית קטן שמשיגין בראש הסכבה. ובמוציא מממנין שרוין אפי׳ מעט כעין שמראין לרגמא. כל מיני מגקין הבגדים בכביסה. כמי רגלים של קטן בן מ׳ יום ואלרינן דאלמעטער חייבא וכדומה. כדי לכבס מטליח קטן הנזכר. מלמלה דחוי לדיח

אמר רבי עקיבא פרק תשיעי שבת

אם לשמיה שרינן, מי אומרים מהם לשמיה לשמיה? לא נמי מלמר מחקים מרבינן לנטען ומה מחמת לנטען דלא נמולת מהם לנטען מהם לא מהר בנים מ' מחלנים (לקמן לא) מחיה מים ר' מאיר נמולת מהם לא לשמיה: **שבוצגיין** אינו לחזור, מהם בכלי לינן לנטען מהם לא לנטען: דלא ליתמר מיפל קא אכיל ליה לא לחל יפרסל אסר לגדל חזר?: **דלא** ליתמר מיפל קא אכיל ליה ושבר מהם בל תשקצו. לאחר רבריל המחמת מחלן דחנג מקור לן מעון מהם מחלה קלמר דלא ליתמר דקלמל ליה בלא מחיה ושל דמיל קלמר בפחתך נחנג מי נמלת בלמת מים ולמל ליה ומעיר לא מים ומיהו מהם דחיחר בלא מחקים ומבטלת דמקצת מבטלת מחלל לחל מחלה לחל מחלה לחל מחלה

על חגבים טמאים ע"ש] וע"ז קאמר נהי דסוגיא דידן אזלא כמ"ד שושיבא טהור (וכן פסק הרמב"ם) ומוכח מינה דבטהור חי איכא בל תשקצו מ"מ כיון דלא נתברר לנו דעת רב היכי היא ושמא ס"ל דשושיבא טמא כתנא דבי רב בחולין ס"ה והא דא"ל שקלי' כו' הכונה משום איסור טמא א"כ אין לנו הכרח דאיכא בל תשקצו בטהור חי ואחר שבתוספתא אמרו אוכל אדם חגבים חיים לכן סתם הרמב"ם כן ודוחק ול"ע, עוד כ' המ"מ שם אם אמא י"ל דרבנו לא אתא לאסמכתי אלא שאין בהם משום אמ"ה ולזה משום הא' איסורא הוא דפי' רבנו שהן מותרין וג"ז ל"ע דעכ"פ הו"ל להרמב"ם להביא הדין המבואר בגמ' שיש בזה משום בל תשקצו דבסוף ה' מאכ"א גבי בל תשקצו לא הביא זה בהדיא וכיון דהוא מבואר בגמ' הו"ל להביאו כאן ולא לסתום דמותר, ולענ"ד י"ל דהרמב"ם הוי קשיא לי' קושיית התוס' דהא בתוספתא אי' בהדיא דמותר לאכל חגבים חיים ולזה פי' הגמ' באופן אחר דאין הכונה דכל חגבים חיים יש בהם משום בל תשקצו אלא שיש בהם מינים שהם מאוסים ומלוכלכים לאכלן חיים כמו שושיבא וכה"ג והכי פריך היכי סתם במתני' דכל חגב חי טהור בכל שהוא משום שראוי לתיוק הא איכא חגבים מאוסים ושמא יאכלם התיוק ומסיק דלא חיישי' כלל שיאכלם התיוק בעודם חיים אלא שימות וירחלנו ויאכלנו ואז אין בו בל תשקצו ורק בעמא יש איסור ולפ"ז אין כלל בל תשקצו בחגבים טהורים חיים ורק אם הם מאוסים יש בזה בל תשקצו וזה לא הולך הרמב"ם להביא שזה כבר כ' בסוף ה' מאכ"א שכל האוכלין המאוסין והמזוהמים אסור לאכלן משום בל תשקצו ודו"ק.

והנה הרמב"ם כתב בפי"ח משבת הי"ח המוליא חגב חי כל שהוא ומת בגרוגרת ולא חילק בין טמא לטהור ועי' במ"מ שעמד בזה וראיתי במרכה"מ שכ' שהרמב"ם פסק כר' יהודא ולכן לא חילק בין טמא לטהור וחזר בו ממש"כ בפיהמ"ש שאין הלכה כר"י והטעם משום דת"ק ס"ל דקטן אוכל נבלות ב"ד מלווין להפרישו [ולא ס"ל מה שפירש"י דהוי כמאכילו בידים] אבל כיון דקי"ל דאין ב"ד מלווין להפרישו ממילא מותר להלניע גם טמא לקטן לשחק בו ע"ש ולענ"ד ל"ע אדא דהא בירו' ס"פ ר"ע אי' דר"י ס"ל דדוקא טמא בכל שהוא אבל טהור כגרוגרת דאוכלין טהורין אין משחקין בהן וא"כ הרמב"ם פסק דלא כר"י ודלא כרבנן (ואולי ס"ל דהבבלי פליג ע"ז מדקתני אף כו' ולד' הירו' ל"ל דמאי אף אקמייתא ולא על חגב טהור וכה"ג מצינו בפסחים נ"ז א' ובקדושין כ"ה א' ע"ז א' ול"ע), ועוד דא"כ סתם משנה כמ"ד קטן אוכל נבלות ב"ד מלווין להפרישו (וגם ר"י לא פליג רק מטעמא דמפ' בגמ') וא"כ אמאי לא מייתי סייעתא מינה בס"פ הרש למ"ד ב"ד מלווין להפרישו ועוד קשה דאפי' למ"ד אין ב"ד מלווין להפרישו מ"מ כ' הרמב"ם פי"ז ממאכ"א הכ"ח דאביו מלוה להפרישו ולחנכו וא"כ מי גוזר חגב טמא לשחק בו בשביל בני אחריס ואביהם כשיראה מלוה להפרישן ובשלמא רש"י שהק' בשבת ל' ב' דהא קי"ל דאין ב"ד מלווין להפרישו י"ל דלשיטתו אזיל ביבמות קי"ד א' ד"ה בעושה דמשמע מדבריו דגם אביו אין מלוה להפרישו ורק שלא יעוה אותו ממש (וס"ל כמש"כ תו"י ביומא פ"ב א' ד"ה בן דל"ש חינוך אלא בעשה ולא בל"ת ועי' רשב"א ס"פ הרש) אבל הרמב"ם שכ' בהדיא דאביו מלוה להפרישו משום חינוך א"כ איך יתכן שגוזרין בשביל קטן (ואולי מיירי שגוזרין בשביל קטן לפני שהגיע לשיעור חינוך כמו שהעיר הר"ד וינברוב נ"י שזה גם אביו אין מלוה לחנכו כמש"כ המ"ב בסי' שד"מ סק"ג ע"ש), ולענ"ד נראה דגי' הרמב"ם בריש דמתני' המוליא חגב חי כל שהוא וכ"ה הגי' במשנה שבירו' ול"ג טהור והיינו משום דסתם חגב אינו אלא טהור דהא פסק הרמב"ם פ"א ממאכ"א הכ"ב דבעי שיהא שמו חגב (וד' רוב הפוסקים דבכל מיני החגבים בעי שיהא שמו חגב ע"ל סי' ה') והיינו כדפירש"י בחולין ס"ה ב' (ד"ה ששמו) דכל המינין טהורין נקראין הגב (ולענ"ד שיש נ"כ שנקרא חגב והוא טמא כמבואר בגמ' ס"ה ב' מיהו סתם חגב הוא טהור) א"כ סתמו כפירושו דמיירי בחגב טהור והא דקאמר ר"י בסיפא אף המוליא חגב טמא

הֵם אֶת־הַנָּשֶׁר וְאֶת־הַפֶּרֶס וְאֶת
הָעָזְנִיָּה׃ (יז) וְאֶת־הָרָאָה וְאֶת־הָאַיָּה
לְמִינָהּ׃ (יח) אֶת כָּל־עֹרֵב לְמִינוֹ׃ (יט) וְאֶת
בַּת הַיַּעֲנָה וְאֶת־הַתַּחְמָס וְאֶת־
הַשָּׁחַף וְאֶת־הַנֵּץ לְמִינֵהוּ׃ (כ) וְאֶת־
הַכּוֹס וְאֶת־הַשָּׁלָךְ וְאֶת־הַיַּנְשׁוּף׃
(כא) וְאֶת־הַתִּנְשֶׁמֶת וְאֶת־הַקָּאַת וְאֶת־
הָרָחָם׃ (כב) וְאֶת הַחֲסִידָה הָאֲנָפָה
לְמִינָהּ וְאֶת־הַדּוּכִיפַת וְאֶת־
הָעֲטַלֵּף׃ (כג) כֹּל שֶׁרֶץ הָעוֹף הַהֹלֵךְ
עַל־אַרְבַּע שֶׁקֶץ הוּא לָכֶם׃ (כד) אַךְ
אֶת־זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל שֶׁרֶץ הָעוֹף
הַהֹלֵךְ עַל־אַרְבַּע אֲשֶׁר־לֹא כְרָעַיִם
מִמַּעַל לְרַגְלָיו לְנַתֵּר בָּהֵן עַל־
הָאָרֶץ׃ (כה) אֶת־אֵלֶּה מֵהֶם תֹּאכֵלוּ
אֶת־הָאַרְבֶּה לְמִינוֹ וְאֶת־הַסָּלְעָם
לְמִינֵהוּ וְאֶת־הַחַרְגֹּל לְמִינֵהוּ וְאֶת־
הַחָגָב לְמִינֵהוּ׃ (כו) וְכֹל שֶׁרֶץ הָעוֹף

וְעַזְיָא׃ יד וְדַיְתָא
וְטָרְפִיתָא לְזַנָּהּ׃ טו יָת כָּל
עוֹרְבָא לְזַנָּהּ׃ טז וְיָת בַּת
נַעֲמִיתָא וְצִיצָא וְצִפַּר
שַׁחְפָא וְנָצָא לְזַנּוֹהִי׃
יז וְקָרְיָא וְשָׁלֵינוּבָא
וְקִפּוֹפָא׃ יח וּכְוָתָא וְקָתָא
וּרְקַרְקָא׃ יט וְחַוָּרִיתָא
וְאִבּוּ לְזַנָּהּ וְנֶגֶר טוּרָא
וַעֲטַלְפָא׃ כ כֹּל רְחֵשָׁא
דְּעוֹפָא דְּמְהַלֵּךְ עַל
אַרְבַּע שְׁקֶצָא הוּא לְכוֹן׃
כא בְּרַם יָת דֵּין תֵּיכְלוּן
מִכֹּל רְחֵשָׁא דְּעוֹפָא
דְּמְהַלֵּךְ עַל אַרְבַּע דִּי לֵהּ
קַרְצוֹלִין מֵעֲלֵי רַגְלוֹהִי
לְקַפָּצָא בְּהוֹן עַל אַרְעָא׃
כב יָת אִלֵּין מִנְּהוֹן תֵּיכְלוּן
יָת גּוֹבָא לְזַנָּהּ וְיָת רְשׁוּבָא
לְזַנּוֹהִי וְיָת חַרְגּוֹלָא
לְזַנּוֹהִי וְיָת חַגָּבָא לְזַנּוֹהִי׃
כג וְכֹל רְחֵשָׁא דְּעוֹפָא דִּי

תו"א הנשר חולין פ: ואת הפרס חולין מב. ואת הרואה שם מג: לפיה שם את כל עורב שם מב. מג. ואת בת שם מד: הנץ שם מב. לפיהו שם השלך שם: התנשמת שם: הקאה שם הרחם שם: החסידה שם: האנפה שם: למינה שם: הדוכיפת שם: אשר לא שם מד. לנתר בהן ב"ק לה. את אלה חולין מה. הארבה שם מד. הסלעם שם: לפיהו שם

בעל הטורים

מבני אדם אין להם שמות: (יג) את הנשר. פרה בנשר שהוא מלך בעופות. נשר נישר נעזרו רכתיב תתחדש כנשר נעוריכי: (שם) הפרס. תרסס וארבל. חגיג. בעל נוצה הרבה ומצנה שאר עופות ותרסס: (יד) הדיה. כבדים הרבה הכמה מן הדין: השלך. שפולה דגים מן הים: היינשוף. קף בנשף ראינו נראה ביום מפני אור השמש: (יח) התנשמת. כל הרואה אותה

רש"י

נמרליהם ולא כמתומם, וכולן מין אחד: (יח) הנץ. לשפרו"ל: (יז) השלך. פירשו רבותינו (חולין פה) זה הסולה (פי' מגמיה) דגים מן הים, וחבו שמרגם אונקלוס יוסליטא: כוס וינשוף. הם טאיטי"ם הלועקים בלילה, ויש להם לסתות כאדם, ועוד אחר דומה לו שקורין ייב"ן: (יח) התנשמת. היא קלב"א שורי"ן, ודומה לעכבר ופורחת בלילה, והנשמה האמורה בשרצים היא דומה לה, ואין לה פיות, וקורין לה טלפ"א: (יט) החסידה. זו דיה לגמה, ליגוני"ה, ולמה נקרא שמה חסידה שעושה חסידות עם חברותיה במזונות: האנפה. היא דיה רגזנים, וגרמה לי שהיא שקורין לה הייר"ן: הדוכיפת. מרגול הכר, וכרגלהו כפולה, וכלעז הרופ"ח, ולמה נקרא שמו דוכיפת, שהדו כפות, חו היא כרגלהו, יונגר טורא, נקרא על שם מעשיו, כמו שפירשו רבותינו במס' גיטין בפרק מי שאחזו (דף סח): (כ) שרץ העוף. הם הדקים הנמוכים הרוחשין על האדמה, כגון זבובים וגרעין ויתושין וחגבים: (כא) על ארבע. על ד' רגלים: ממעל לרגליו. ממון לגוארו יש לו כמין שתי רגלים לכל ד' רגליו, וכשרוצה לעוף ולקפוץ מן הארץ מתחזק באותן שתי כרעים ופורח, ויש מהן הרבה, באותן שקורין לגנוסט"א, אבל אין אנו בקיאין בהן, שארבעה קימצי טהרה נאמרו בהם, ארבע רגלים, וד' כנפים, וקרסולין אלו כרעים הכתובים כאן, וכנפיו תופין את רובו. וכל קימצים הללו מצויין באותן שבעותיו, אבל יש שראשן ארוך ויש שאין להם זנב, פ ולריך שיהא שתו חגב, ובה אין אנו יודעים להבדיל ביניהם: (כג) וכל שרץ העוף וגו'. (מ"כ) בא

עיקר שפתי חכמים

פ לפי פונים הנמ' דחולין פ"ו פ"א צריך להגיה בפרש"י ויש שם להם זנב וצריך מי' בן פירש הרמבן לדעת המפרשים הבאלו הרב

ירשליטא יונגר טורא

בגידולי קרקע לא בגמיני מחיים מחוסר לבדן כמים ולא דוקא בגמיני מבלים מחוסר שומן ולא מבמתן מבלים בכסר דאסור לאכלו תולעי דשמו יסה מלא מחוסר מעשים כל המקלע מבלי: (בד) שרץ שרוף מו'. דמיל מסתיים כמים המוגה ליי מל נמסה מקיל מחוסר מל מלא ומוחר לאכלו מלבל מים בו מרן שף לם הרשאה כיחיד ולם לא לאסור ולם ביטל מעיכו מכבים כרמחלק כמ מוחר:

פה (א) ואיב שמו חגב מו'.

ומכמיו מיכון מלא לאכל מים חגב לפי כיחיד מעמו חגב לפי מלין לבו מקלקל בכמוחיכן:

(ב) אינם מעגנים שחיטה חגבים מסמאים ומחר. מסמס המחרבי חגבים מסמון דלאם הבמסמ מחמחמו ומסוף מחמחמו מוף ולא מרן המוף המיכו מיגין קמנים וכל נמס מים מרחמת מחים לא בנים ולכל נמס המגלמת מל מלמקלו חגבים מרי מבמיכו חגבים מחר דנים מם בנים לתן מעיכן מחיסם לם חגבים לתן מעיכן מחיסם ולכל מכ"ג ומ': (ג) מוחר. ולא מבמלת ולאיר לאסר לם המרומה *) מלא לאיל מלמו מחמר ומעמו לפי מלין לחגבים דם מלא לחלחיה מבלמת:

ביאור הגריא

מבמלים בבחלה מיחיה כולל. מרחבי בשם הגאונים: [מחן] שרץ שרוף מו'. בכלים בלקח המרה מלא דמחיים לא מלמלין לו מבמלין אמרן מחר ומחר מבלמלה. מרחבי ולא דמחיים: (לקמן) שרץ שרוף מו'. בכלים בכלב דמחיים (לקר ב') כל מחיים מו' בכלים מבל מלא מלא מו' מחר מבמל מחר. מבמר לאר מבמיר שבן הוא דמחיים אבל אמר הבל מו שאמר (בלים כ"ו) לפחל ליחיר שב בחי דמיה מו'. מרחבי הלב דמחיים ומחר שם מרחבי מרחב יסר בחבר בלים לחמאה אבל הלאלים שם לא בלים אם מלחיים אבן מבלקן אלא מחבר מרקמבר אין לחקן בחבת הא אלמחיב אינם אבל לחמאה מחר בכלים מם (בלים כ"ו) בחבת דמיקם לבחבת מו' אלר חבי מבלל מו' אלמא מבלן בו מבחבת מחר חלל בלים מלל מלל בחבת בלים מלל בחבת מחר דמיחיה אינם ובלב המבלן מרבלים דמלים חלל בלים לב בבלה אלא מו' דמיחיה אינם ובלב המבלן מרבלים דמלים חלל בלים מלל בלים אלא שחבר חבן מבבר אלא ולבי מבחר מו' דמיחיה מבחבת דמבלן ובלב בבחבי

באר היטב

בחבת מבלחת בבן: (ה) דמיחיה. כחב המלם דבמבלל המבחן מבחבת בלי מל ומבחר לאסר מל מלל ומחר לאסר מל מלל ומחר לאסר מל מלל ומ

(ג) וכנפיו חופין את רוב יאורך גופו ורוב היקפו גויש לו (ד) שני (ה) (ה) כרעים לנתר (פ' לקפץ ולהסתיק ממקום למקום) בהם (ו) יואפילו אין לו עכשיו (ז) ועתיד (ח) לגדלם לאחר זמן יואעים שיש בו כל הסימנים הללו (מ) אינו מותר אלא אם כן שמו חגב(י) או (יא) שיש להם (יב) מסורת ששמו חגב:

ב מסקנת מהרי"ל שם ג' בשמה ר' מרדכי שם דף סיה ה מרבי יעקב נחמיה דשמים ונרי

באר היטב

פה (ה) כרעים. סמב הב"ח ולפן חולק בין רלמו פרוך ופם ל אבל לו לם לפן רלמו פרוך ופלן ל אבל: (ו) מסורת. סמב הפ"ל וסליד מלמן כמו לגדל פי' פ"ג נפי

דרכי תשובה

דע כי פיני חגבים שהתורה התירה מ' הם ולגו ק. מ' חגב. ב' מין חגב והוא הארבה. ג' חגול. ד' מין חגול והוא פרלוניא. ה' לרבה. ו' מין לרבה והוא לפורת כרמים. ז' סלעם. ח' מין סלעם והוא יחגא ירושלמית. רמב"ם פ"ה מהלכות מלכות לפורות הלכה כ"ח. ופי' בפר"ח לעיל פי' פ"ה ס"ק כ"ח שהביא מפרים". דים שוד מ' הקרא נדן שהוא מין חגב ראיי"ם מם שהקשה על זה ופי' בחסמה לפלך בהלכות מלכות לפורות שם בדברי הרב הסגיה ז"ל ע"ם לפרן קרייתו: (ג) וכנפיו חופין את רוב וכו'. פי' בהגהות יד לפרסם שכ' שלים על הרמב"ם והטוסלפ"ם שלא הביא פגנחת הפ"ד הכ"ם ע"ה דף ל"ז לו הבי בזה ברוב כל דסו ע"י מדידה לף שהוא מלמלם לו דבמיק רוב נמור הגדלה לפילם וכתב המסתמה מפמה דהבי ברוב מלמלם פ"י מדידה וכל"ל ופרים דלרין לפן ל"מ כיון מלפן חגב מלכל מלה בפסורות פ"י"ם לפמם ישון לפלן (פ"ק ס') שכ' מהפרמ"ג דים ל"מ גם בזמה"ר לפרן לם לוסר דהוי קבלה בפמות: (ד) שני כרעים. הם כ' רגלים מרוכים לבד הר' רגלים והם פסוק לגולרו ממשל לרגלו לנתר וכו'. פרש"י חולין דף ל"ם. ופי' בפרי הלמר סק"ם מה שקורא הגר על ממכ מקומו סביה שהבין לפסל מן מרכה בפסת הרשב ר"ל שרולין בהם שיגו מהג"ל כ' קרסוליהם הם לפסה מהרגלים שהרגלים הם סמוך לגולר והקרסוליהם שומרים לפסה מהם והוא לאסור נמור הלא כים שוגין ולאמרים שמין זה של קרסוליהם סמוך לגולר לים במלאת בעולם דה שיעם דהפיקר כפרש"י שה עיקר מן חגב וכתב שק הגיד לו לים לפר מרלה חגב כזה פ"ים: (ה) כרעים. שבלה"ם ולף דהלרגם לפן לוכלין מלא המפורות מ"ם ים ל"מ בזה הלא מימה כל מרלמו מרוך הר סמן מומלה וקבלה נפמות הוא קמ"ל שפ"ד סק"ם: (ו) ואפילו אין לו עכשיו. עפר"ח סק"ב ופפ"ד שם שכתב דלפן חלוק בזה בין הכרעים ובין הכנפים בפרים מהר מה שרוקן לגרל לאחר זמן ולפן חלוק בין לפן לו מכפיו כנפים כלל לו שים לו רק פלים חופין לה רוחו כל שפהיר לגדל לאחר זמן ולהיות חופין לה רוחו מהר ומוחר לאכלו מכפיו פ"י"ם ופי' בפרי הלמר שם פ"ם בדבר החגבים שלוכלין שם בפמת הרשב ר"ל (שהבאתי בס"ק הקודם) שלאכן החגבים מפילין כילים בתוך הפפר ופרחות להם ומחוס הלרן מלרים מהבילים ברלים קפרים בלי כנפים כלל והוא הקרא בלפן מרב לתרי"ל והוא רוחם בלרן ובלילמת ומים לילו דומה לחגב ילרהו אלא הרה מרבה מרוקם ומלייר ומהוה בכל גופו ממולרין. ולהו הפין מגו לו לפר נמור הבלים ומרן זה פלמו מלמר עברו פליהם זמן כמו חדים ימים רלים בהם מלילות ה' ביים שכל לחר מהם מולה עלמו מרגלו ולמו לפפה ומחמת פו ומולים כל גופו מפו ומים כל הלרה הרלמונה שכל רוחם יחבוב כי הוא זה ולא מן בריה מפוה כמן הרלמן וכגמר ילילמו מפור זה חוקן לים בכנפים חופין כל גופו (ולא רק רוב גופו) ושוד חלק פוקף מהכנפים שכפל מל מגוף וכמפם הגם שמהרה לפר הכפפה רלילהו שפפם כגופו רשוף כלפר וכתב דים לחפרם גולמי ולפן להגיה מל המסב המקום שיפגין בהם סיפר לגמר מרולין בהם הכנפים רשוף בהן ולפל המסב הרלמון בפה שיפגין לאסור בגריהם מל מין חגב זה בפר מהם בחגומה מרן זה יגיד שלן לפר חגב בלמה דלם סיה לפר חגב מרוד סיה גם בגה פהר לף שהוא בחגומה לאחרים בדין כל הולה מהיר פיהר ל"ב הרי מפרה מהמסב הר' ולפר פמלה. ושוד דרין דפכגין לו לאסר בגפרו בחגומה מרן לף יוכל לחור לחזה פיהר מפה מכבר לפר ושוד שלן בפרן זה זמן מכנפיו חופין לה רוב גופו ודרי-בפה בפדיין לא הבפים גופו הרלמון לא היה לו כנפים כל מיקר ולפ"ב שהשפם שרו הגה לפו רוחלן שכנפיו הם גדולות ויהרים על רוחו ולפן בפיק שהופין לה רוחו וחקא ע"ב חלילה לאכלו ופיים ח"ל וכבר בבר מלאה ידי והפרשתי כל ידחי גר מיני פסם ולפרים ולי מהם שלא עת לגו לדבר זה הלהיה בהלום שהיה לוכל שקלים ורמבים והעבירים כי הם הלרבה שלכל לו כיום הבמה הפרות עשה כ' והלייק הדברים. ונחל הגם הלחרון שפשה

כ' בפתיד דבר רגיל היה לגוף מין זה לכ' לו לג' שים ולא לחר שפו מד' שים ומבשה ספרפמהי לפורים ולכמי הפר הפו לחגם ולפרים מלהה שבה לא ברלו שוד בפמרב לפגלה מפרים שבה פכ"ל ופי' בם' יד יהודה על כלמת שחיטה סי' פ"ו בפיה"מ וכפיה"ק סק"ם שהביב ס"ד הפרי הלמר נזה דהרי מלינו כילא בזה נבי שוף הבולה מהבילה דמחלה היה לפור ולחל"ב כמשבה עוף היתר ולח"ב כמו ק גם בחגבים הלו הכל אין מלא גם לחיות חגב הוא בכלל הרן ולח"ב כמשבה חגב בפור ל"ל שהא מהר פיים: (ז) ועתיד לגדלם לאחר זמן. עבמה"ל בהגהת הפור לגם ג' שהביא מהמגה"ם שפפר על המחקר לם גם בחגבים שיך מדין לם ים לו מכפיו ומהיר לחסיק לחל"ב כמו בדגים לגדל פי' פ"ג סעיף ל' וכ' עלי הגהה"ג דבאגם מרה בזה הדוקא בדגים שיך מדין זה שמגבגם לחבלך הקב"ים מפגם שלים דבר הדגיק בגופו לכל בחגבים כל לגו הפיגים הם דגיקים בגופו ולפן הדם לחסר הפי' הלו בפגם זמן פ"ים והביאו בפפר"ד סיף פי' זה: (ח) לגדלם לאחר זמן. הים מרוב מדין כך הם מגדולים לגדל ולגלין בזה בחר הבא ס"ם: (מ) אינו מותר. פי' בפ"ת מהרלב"ח פי' ס"ו שהמה על הרמב"ם שלא בחב גם בלכל חגב מחא שפוכר בעפם וסביב בזה בגי לא לגה מפם הלכלו ולא מ מים לחרים בפ"ם בבהמה ודקה ושף ובת שחא פ"ים ופי' גם' מדין הבמה על המלות (דבום רבהלרים) דף ל"ם ע"ם בד"ה הלוך שמחבן דברי הרמב"ם בזה כי בחגבים לא מכר בפפרה רק הלא ולא הבפה פ"ים. והבה ים בזה ל"מ לדמה לפמ"ל פי' פ"ם (ס"ק מ"ד) מבפה לפדן מפק הלרמב"ם הכל מפק ל"ם מה"ח לקלא בכה הלא בלקבה לפפרה לכל מפק פ"ם הי לכ"ע מה"ם לחומרה לם בה לפרש חגב והא מפק הקול לם הא פהוד הלגי בפדן זה לם ים גם בחגבים הבפה הלא לגה מפם הלכלו הלרבה האהרלב"ח דים ט בבה כל"ל הי לכ"ע הפיקר לפור מרהה מכ"ע מלפ הבה מלגל עבה ולרבי הבדן הבמה הפיקר שוכר מה"ח. לחבם בגוף דברי הבדן הבמה הבגר פי' גם' הבר הבפפ על מרי"ג מלה בפדר קחבה בהבהיה לגלה קפ"ג מ"ם ע"ר הבהרלב"ח והבדן הבמה בזה וכ' הבלבה מבלר הרמב"ם דים ט מ"ם ז' כין ס"ג שבה בריקה הבגים בה"ם בבר בבה בריקה הה ובוף בה"ם ובבר בה"ם שבר בה"ם בחה ושף ק שבר בחגבים פי"ם והבריז הבגים לכל מדין ולפ"ז הלבל הבה לרחבים הי הבריקה מה"ם לחבר: (י) או שיש להם מסורת. מבלה"ם מ"ם מה"ך והפ"ד והפ"ד סק"ם שבחב דלקי בחבה"ם מהר מסורת שקבל מלבוהיהם ששמו חגב לא בבלייר בפפ שלא נקי בהן לוחר ק בבמו חגב פי"ם ובבפ"ר סק"ב ופי"ם בבפ"ר סק"ם שבחב דבה: בחבה"ם לף הלן לאכלן כ"ם בבפרת לא עיחבא ששמו חגב בל"ל מ"ם כל בים ט הר' פיתים לף בלן ט מפרת לא מ הר ולא מחא לגה בפק ולא"ם בבים ביד בפק דהר ם"ם פי"ם: (יא) שיש להם מסורת וכו'. פי' בתוכות בפגל סק"ב בבחב דבה"ם בחבה"ם בחבקים הגא ששמו חגב לן לבלי לגלב ים לבם קבלה בחפרת לים מר לים ששמו חגב ופי"ם בם"ם בדבר הבהר שבהבבם בפרי הבפרב לבבל מן לרבה מ' בלחרים בים לבם מפרת בלבלו לחבו בבי קדם בלן מבחבם שלה יבה דבה בים לבם מפרת שלאכלן לחבו בם בחקים הגא לא מהר כין בלן לבם מפרת ששמו חגב פי"ם ופי' בבלים יבן ובוגה חלק מ' פי' פ"ד פ"ם בבמן זה על מן חגב מ' בים בם מפרת בלחם פ"ירה הגא בבלל בם לך לן בם מפרת בבבם לבם לם נקרא חגב ששמו ופי"ם בבבה מבבה הרלב"ם ז"ל שבבלה הלחן הבקובות שהגו לאכלו לן לבחבם הבבבבם כי בחיבם לא מפרת ששמו חגב חקא וגבי לם בם מפרת שלאכלן לחבו בם מקבמה הגא פי"ם ופי' בחבחיב ברבה לחם מ' פ"ם בזה ובבה לחבר הבבבר הבבבר ר"ל בבה מפרת ששמו חגב פי"ם: (יב) מסורת. בחב בחבות שבבל בם ובלה הפי הגא בבבלן לבם מפרה בחגב ולבן לבבים בם מפרת ששמו חגב יבל לאכלו בחקים בלבן לבם לפי' הבבו לחבר הבבבל"ל פי' פ"ב פכ"ד:

לים

סימן פה (א) מיחד חגבים וכו' לחמרתי לגלות דעתי נמה שאני רואה מנהגים כמירנו מבקלת מנים שנאים הלמרנם לעני המכרע ואינה מנה גדולה לאנשה ולאיסר מפשטו ידיעם מי עמנו לאוכלם ועמדתי על טעם אכילתם ואחרו כי קדמונינם נהגו נהם היסר ולאן בינים קבלה מעמו חגב אלא מלאי מסרו אוכלין לאמר ינקעתי לינע מהרהשמר מכמיני מקרן מל דנרים ומיומתי מקרת מסמוב זקנין ואחרני לך הייס נמיל דעה רב ומנים אלא הוי כדמיני כמעמ גדול מחמי כמכמה ומנמין הרב הגדול ומקדמם מר הי' חדמי וקני אנקיל ומיומי אלא הוה אוכלים ומקבה מעיו כאוכל אוכם אלא מרחיקי מעלים ענן לאסור מהדת ולסיומי לו כמני הפעומת לא מקרמי לנעת מעמו אלא אחמי מנהגו אלא לאכול ואחר עמיר ומים דאלים מרים מעמה ומלה מנרם עוד ומרמי מכל הנעלים אוכלים אוכם מהיכל נמיר ומאלמי עוד מקנה ומקרם בנוי מנרים אלא מנרי הרב הנו אם אמר ממנו ימנר הינר זה ומנמי לי אמר לנם מנעלים לא מעמו יומים נהם לאוכלם אלא נמנם הרעב לא הקום ניים מנים רעב גדול ומעמו יומים נהם ומחו ועד עמה לא זה ומים מהם עוד מלאני לאנני המנרת אם מנמים הינר נמקומן נמין זה ולאמרי לי נהם לנם נמנר המנים ומעולם לא נמנו לנם הינר נהם אבל זה לא הנמים אולן דף ניים ח"ל ומנגבים כל מים מ' ד' רגלים ומנגב מנמים ומקרמלים ומנמי מומין אם דומי לומר ומנו מנג מרכ"ם ו"ל ומנגבים ומי מי מנרת' כל מים מ' ד' רגלים ד' מנים ים לי קרמלים הם ב' רגלים מרומים לנר מי' ומם מומן לנאמרי מנמנל לרגלי לנמר ומי ומנמי מומים אם הומי מנר"ל הנם מומנים המנרים מנגרי רש"י ו"ל מים נמנים אלו מאני ילים מי מומי הקרמלים דקנן לומר רש"י מנם מומן לנאמר הרגלים ומנגר אלא מן הם אלו מקרמלים למנה מרגלים מנרגלים מומן לנאמר ומקרמלים למנה ומן לומר מנמן זה מל הקרמלים מומן לנאמר מים נמלאות מנאלם מנו מנמנרים קנת מנמר דומים זה מנים אנו מי מומת לומים דומע כל מימי חגב אלא מנר מנמנת מין אנו רומים ומימי מנל מנמים אלא מין זה מנאנו רומים ומימי דומים מנרין אנו מנמים ומים זה נמנר מנם ומנד הנמים לי כי מ"ם מ' רשים מנר מנמים אלנמנו ומנת חגב מ' מנר' הנו מנים לי קרמלים מומן לנאמר גם לנו מה מנמנו המנקים מומן לנאמנו אלא מנקבת מנו חגב דומע מנו דקנן נמנמנו מן ולאמר מנד מומע מנמנ מנמנ מנמנ

כדאמר מתלה דדם מקלי מכמתן ב"ב. ולא"כ ליכ לאוד דדם לחוד ול"ל מ"ש מפר המכנה לגלי לחומרת דלית ליה דם מלג. אלא ס"ל שלין לו דם כדי לאמור לפי מע"ד כרכה לחו מאמה אלא לחלטות ודעת בעלמה ולא דם. ובחנור נפ"ג כתב ליד מנגים מתלים מחר מפני שלין בהם לחלטות ע"ב. והטור הטעיק ג"כ בלשון זה ולפשר שים ט"ם בפרש ול"ל מפני שלין בהם אלא לחלטות. ולא"ג ס"ל שלין בהם מתמות אל לחלטות לאומר שלחו נמחק מהם כי אם דעת בעלמה ומפמתינה:

אם [אן] ולפי אם יחמר המומר כי אלף שנות מיחזק בכמרות ויאמר ומו הטוף ואלו מלי אינו נאמן לפי שכאל מכמים המומים ומ"ש בפיהן פ"ג כ"ה: [בן] לא עמ"ם אף שהגיה בפחם אין דעת המחבר כן אלא בדעת הרמב"ם דדוקא כהרמאל שלחו מיחזק בכמרות מומרי עלי אבל בעמרים לעולם אין מומרי עלי ואם שפרי שלין ליקחין כלים מן העמרים אל"ב לו בהם ט"ם אבל בעיקר כדעת הרמב"ם אלא בעמרים מומרן עלה. וכן דעת מאר הפיפקים ומ"ש בפיהן פ"ג

פו סימני ביצים ודיניהם ובו י' סעיפים

א (א) אסימני ביצים להכיר שהם מעוף מהור. אם שני ראשיה בדין או חדדן או שהיה חלמון מבחוץ והלבון מכפנים בידוע שהוא ביצת עוף מטא (ב) (ג) ואפילו אם יאמר המוכר שהם מעוף מהור אין מוכרין עליו ואם ראשי אחד כד ועגול וראשו השני חד ועגול והלבון מבחוץ והלמון מבפנים אפשר שהוא ביצי עוף מטא ואפשר שהוא ביצי עוף מהור לפיכך שואל לצייד בישראל (ג) (ד) (*) מסיים) (מור וכיי בשם הרא"ש מג בשם הגה"מ) המוכר אם אמר ליה של עוף פלוני הוא ואני מבירים שאותו עוף נ הור הוא מוכך עליו. ואם אמר שד עוף מהור ולא אמר שמו אינו מוכך עליו לפי (ג) אין לוקחין ביצים

ד: לפי המחברים ס"ל מסרלא"ל כן ריש מסרלא"ל שלין בה ביצ

כו: מרשבים ר' יהודה אם

ו: אם מרשבים לפי בעשים מבחוץ והלבון מבפנים מבחוץ ל"ל הטם מהלכה אם מסרלא"ל מפרי הרא"ש ומרלא"ל שלין מחזיק מלמעלה מי הגם הוא הטוף (*) מקן הגה מלישנו לגל מפר ל"ג מרלא"ל

המחבר לי הוכחת לפתור המנהג הלי מחה מנהגים לישבר בעניים בל מין חנג זה יעיר כי אינו יולא מהטיהר דמלגא הוא הילא מהטיהר מהור ואין זה דומה לחין דגים קטנים מלפמנים לוחרין לחתם לגר תמרינתם מבנמן זה הוא חין מלכא דמחי ליה ליבי חין בפני עלמו אלא ודאי דלמיהן מחמת כי דהמין מלמו כמפמנו מעוהר הפר הוא המין הנאכל ולא"ב הוחרים להחיר מה שבכר אמרו: כי אלין בחין אז ומן מבמבי מופין אם הוכו מאמר כעמ מבדיין לא הפשים מהו הרלמן לא הוי לי כנפים כל עיקר ובפעולו הפשים כנפי ישרי בל הוכו הוא למדת כי אלי דלמתמר כנפי מופין אם הוכו לא הוכו מלי דקמן וכל זה מלף בל עקרי הדין מחבר בו מיחבי מרעים מחבל לרגלי דלכא בפי רש"י וגם חבר בי הנאלי שהפנה הלא"ם שלרך מיפים אמי חנג: ומעמה אין לאים לחנגם שעמנו כי היבר כי לא מנהג הנין הוא אלא נהגו אלא בכמת כלרת מפנו ידיעם ומבנרי הרב הוקן וכל גלילת ישרי מחיבים מיחי קדם בפני הרב מ"ה נהגו היבר בחין זה עלמו הרגיל ביעם ובבר בכיר מלאם ידי ומלכמר ומבלמר כל ישרי בני ביי מהם ולמרים ולי מהם שלא אם לבו מיבר זה הלמיבו מאלים שהיה לוכל מקלים ומבמיהו כי הם הלרבה מלכל הלא נהגו אלא בכמת כלרת מפנו ידיעם ומבנרי הרב הוקן וכל גלילת ישרי מחיבים מיחי קדם בפני הרב מ"ה נהגו היבר בחין זה עלמו הרגיל ביעם ובבר בכיר מלאם ידי ומלכמר ומבלמר כל ישרי בני ביי מהם ולמרים ולי מהם שלא אם לבו מיבר זה הלמיבו מאלים שהיה לוכל מקלים ומבמיהו כי הם הלרבה מלכל

כימן פ"ו (א) מי בילים ומי מעור מכב ו"ל מלם יש בהם מי מרים מלגלים את המומר מחה הם לם לחר מכל עוף מלני ואנו מכירין לוחו שהוא מהור קרים מחנו לכל לם לחר מהם מכל עוף מהור ולוי מוכרו לין קרים מחנו ע"ל דברי המור קנו לחדלי דמחמילם דברי קלמר מלאמר עוף מכרן ביהים ידע לו שהוא מהור לכל לם לא יהיה ידע לו מהרתו אלא מפרי דהיינו שלאמר מכל עוף מלני ובהור הוא לחבור ומחה מרים ולחר לכל לחר בחם מכל עוף מהור ולין מוכרו לין קרים ע"ל מחמם דלהיים אלא הוכיר לם העוף הוא דלחבור לכל לם הוכיר לם העוף הגם מהוא הוא הלחבר מהבור ולין לרך שידע מיבר מהבור הוא אלא מרם נמנים שחבר יכל לחיו העוף ומנדים

אלא כן מ"ל לנים אלא ולם לחר מכל עוף מלני ומהור ולין לו מכרין לחיו לם מהור לם לא מבר:

ונעמור — על מקנן כל הכרים נרשקע כלו מריפות דף ע"ג ו"ל ת"ר ליקחי בנים מהנכרים בכל מקום ולין חוכסין לא מבים נבילות ולא מבים מריפות ולנלח העוף מחת ניבו לחר לבר לבר בהמולל לחבר כל עוף מלני מהור ולחמת כל עוף מהור ת"ל לחי לין לחשחמוני

ב"ל קבה מלי פרך ולחמת כל עוף מהור לי מחמת בנכרת העוף אלא דבקרן דידעינן דהמולל הוא הפרי ולחבר לבר ת"ל כבלמי מוכר עם העוף לין ידעינן בנכרת העוף אלא מפרי ולנו נתנן אלא ולא דבהור דקלחבר הם דברי בנר בהוא יודע דבהור הגם דבהולל לא ידע: ותו מרקא לבר לבר מלמולא לין לבר לחשחמוני מוכח ולא דמרבי בנר הוא דקלחבר מהור ודי בהבי מבים לחבריע לא חרב נבים ובין דקלחבר עוף מלני לא מלי לחשחמוני ובכ"ל הבריבה ולבר"ל הבלבי בקבינתו על דברי הבור ובהבי ליבוני דבחת אלא דלבל

מלי דבחבו לא מחיבנת מלי דדיבקי מבהנים:

אלא דחמתתה לרבי בכתב בדים בל עוף מהור ולנו ידעים בלחבו עוף מהור הוא ומי ע"ל וקבה לי לוך ולחקו דברי ביבוכה

דבעינן ובגם דלוכל לחיבר בעמת לחלבים דבבי דבהור הבעתי ומה גם בכלי אלא דידעת בלבים מהבהבת לה בהבית הרבנולא ולחמת דבות בחקת מהבים ולחיבר דבהור ודבהר הבעתי ולבי הגי לא ידע דלבהרה וקלחבר דבהור: לי נמי בלחבן לחבר דלוכל לבעת ולבי בכתב רש"י דבעינן ידע הבולל דבהור הוא אלא דקבה לבבי לבבי רש"י מה בדיקנו מהבים ולולי דבבי רש"י הם לפי הבחבקת בנלה הבלים מלבולא דבעמת דבהבינה הוא בבים דלוכבה בקבן ומבתה בהבבת מלי דקלחבר מהור הוא דידבי יבר דבעי בבר דבעי בבר מבר דמלי דקלחבר בלי מבעי מלני מהור הבמינה הוא אלא מבקר ולחבר מהור דלמת מבבת בעמת דבמי בלבי בבבי ולבבי בבבי בבבי מבבי בבבי בבבי ב

כב אֶת־אֵלֶּה מֵהֶם תֹּאכֵלוּ
אֶת־הָאַרְבֶּה לְמִינוֹ וְאֶת־הַסָּלְעָם
יד לְמִינֵהוּ וְאֶת־הַחַרְגֹּל לְמִינֵהוּ וְאֶת־
יד הַחָגָב לְמִינֵהוּ׃ כג וְכֹל שֶׁרֶץ הָעוֹף
אֲשֶׁר־לוֹ אַרְבַּע רַגְלַיִם שֶׁקֶץ הוּא
טו יט לָכֶם׃ כד וּלְאֵלֶּה תִּטַּמְּאוּ כָּל־
הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד־הָעָרֶב׃
כה וְכָל־הַנֹּשֵׂא מִנִּבְלָתָם יְכַבֵּס
בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ כו לְכָל־
טו הַבְّהֵמָה אֲשֶׁר הוּא מַפְרֶסֶת פַּרְסָה וְשֶׁסַעַ אֵינֶנָּה
טז שֶׁסַעַת וְגֵרָה אֵינֶנָּה מַעֲלַת טְמֵאִים הֵם לָכֶם כָּל־הַנֹּגֵעַ

כב יָת אִלֵּין מִנְּהוֹן תֵּיכְלוּן יָת גּוֹבָא לְזַנְיָה וְיָת רְשׁוֹנָא לְזַנְוֹהִי וְיָת הַרְגְּלָא לְזַנְוֹהִי וְיָת חַגְבָּא לְזַנְוֹהִי׃ כג וְכָל דְּיַהֲשָׁא דְּעוֹפָא דִּי לֵיהּ אַרְבַּע רַגְלִין שְׁקָצָא הוּא לְכוֹן׃ כד וּלְאִלֵּין תִּסְתָּאֲבוּן כָּל דְּיִקְרַב בִּגְבָלְתְּהוֹן יְהֵי מְסָאֵב עַד רַמְשָׁא׃ כה וְכָל דְּיִטּוֹל מִגְּבָלְתְּהוֹן יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיְהֵי מְסָאֵב עַד רַמְשָׁא׃ כו לְכָל בְּעִירָא דִּי הִיא סְדִיקָא פַרְסָתָא וְשִׁלְפִין לִיתַהָא מְשַׁלְּפָא וְשַׁשְׁרָא לִית לַהּ מַסְּקָא מְסָאֲבִין אִנּוּן לְכוֹן כָּל דְּיִקְרַב בְּהוֹן

לקט בהיר

כשנגעתה כרצוי היה נגלה והיה מטמא, אבל בהמה טמאה כגון סוס וחמור לפיכך נגעתה כרצוי נגלה היא ומטמא אלין שחיטתה מטהרתה אלין זו שחיטה, וזה חמלא אסם בבהמה טהורה אמר הכתוב וכי "יטמא" פי' אלא שחיטה דוקא זו, אבל כאן כתיב סתם נגעה כלומר שאינה בחיים, אבל אין חילוק בין מת לו נשחט (רמב"ן): **נ)** וכן כל כיולא בכם שאין לכם פרסות, אלא רגליהם מחולקים לאצבעות ולכל אצבע יש לה למעלה לפיכך ואינם דורכים על הקרקע ואין הלפיכך טוענ באדרן אלא הולכים על כפיהם (רא"ם): **נא)** פי' כאן מדבר הכתוב לענין טומאת מגע, ולא לענין איסור אכילה, ובפסוק הקודם שנאמר גם כן ממאים הם לכם, ולא פירש רבינו ולא מידי, משום שפשוט הוא, שהמדובר שם מבהמה דכבר כתיב בה איסור אכילה, אבל הולך על תרגא דלא נזכר עד מתה סד"א שאומרי ממאים לענין איסור אכילה קמיל (ב"ב): **נב)** משום דגם באיסור אכילה כתיב לענין טומאה כגון נבי גמל וספן וכו' כתיב טמא הוא לכם, נשמר רבינו להדגים ולומר

אור החיים

כא. אשר לו כרעים. כבר הארכתי בתיבורי על עור וי"ד (סימן פ"ה) שהעיקר בפרס"י בזה שלריך שיהיו לו כרעים הארוכים כמוכים לעצמו. והעופות להתירם (קב) כי אין מין זה בגמלא (קבא), אף אני הסיבותי אותו גם אין מלויים אלא מין אחד מהד' שבם ממנה אשר רשם ר' בעבדה (חולין ס"ה ותי"כ), גם אינם מלויים לפנינו מינים הטמאים שאין לכם הכרשים בדרך זה, וכשם הרגים, למה בקדש לנו (שם ס"ג) כי לא יצאה הכתוב אלא המוצעים, וכאן מצה הטהורים אי"כ הטמאים הם הטהורים, ומשתה אין ראיה ממה שאין מלוי מין זה לומר שאינו בעולם שהרי יש מינים הרבה ודאי ואינם מלויים כל עיקר אצלינו, לכן כל ירא וחרד ירא ויפחד לבל יוסיע ידו לשקץ זה, ויתחזק בשולחי יד. והנה מיום שנשמעו דברי במערב ופורסו מהם הרגים לא נגע ר' שיד בחמה זו ולא נראו זה יותר מי"ב שנה, כי תורה ומצ"ע הרגים בפני הפורענות:

כב. אשר לו ד' רגלים. בת"כ דרשו (קבב) שצא להתיר מי שיש לו כ'. ומראה שב"ה מי שיש לו ו' ז' ולאו דוקא כ', ולגי"ד לאיזה ענין התיר בת ה' מן הדיוק ולא אמר בפירוש כל שרץ העוף שיש לו ה' רגלים לו עז"ה מד' רגלים ומעלה תאכלו, ואולי שהוצרך להשמיע ג"כ דין היתר ליר תגבים ממאים (קבג), שדרשו ז"ל (ח"ב) מאומרו בפסוק זה שקץ הוא פרע לשרוביו שהוא ליר כמאמרם שם, ולזה בתר להשמיענו היתר בת ה' רגלים באופן זה:

כד. ולאלה תטמאו. בת"כ פירשו אומרו ולאלה על המתודים ליאמר בענין למטה (קבד). וקשה לי למה אמר ולאלה בהוס' ולא"ו כיון שאין לו שייכות דין זה עם מה שלמעלה ממנו ולא שלמעלה ממנו. ואולי נתכוין ליתן העליון בתחתון, פי' שכל מין בהמה וחיה בין טמאים שאינם לא מעלים גרה ולא מפריסי פרסה שלא נרשמו כאן בכתיב (קבה), ובין טהורים המעלים גרה ומפריסים פרסה ומוסעת שסע שלא נרשמו ג"כ בכתוב ורמשים שאומרו לכל הבהמה, וכלל זה (קבו) חוזר למה שרשם בפרשת שימני בהמה, וגז"ש ולאלה בוא"ו. וכדי שלא הטעה ליתן כל האמור למעלה (קבז), לזה פרע שאין דבריו אלא בבהמה וחיה, אז ילוה להסמיך דין טומאה לדין אכילה

אור בהיר

קבא) הנם שאין להם כרעים אלו. **קבב)** ומכח זה טועים ותומרים ברש"י ז"ל לא לא דק. **קבג)** מייתר הפסוק, שכבר אמר כל זה נפ' כ', הראשון לגופו והשני למעט בת לומר דוקא ד' **קבד)** ואם היה אחר דרך יאר היה צריך ג' פסוקים. **קבה)** נגלת בהמה טמאה. **קבו)** שנקשון לא אמר אלא אם יש לו פיזון ה'. **קבז)** תינת כל. **קבח)** אפי' דגים ועופות. **קבט)** שנגלה

הודפס מאתר אוצר החכמה

(ד) אלא במסורת. רש"י כ"ל ורל"ל דהא מרעולתא דלעמא סיון מחיקין לוחם בסכורי' ולאחר אזקיאוס בדרשה כו' פ"ב ובל"ב סתום סיון מכלי לוחו תחילה וקבה דהא מרעיגו בפ"ק דחולין דמתמן בסמוך מל לדיקים לון בקב"ם מכות הקלה מל ידם כו' ולכי מ"ם כתוב' בפ"ק דגיטין דסגולה הוא דוקא אם לגיעם פלמו לוכל דבר לאיסור לם כן ניחא כלן דלמאר מסמן כתם סיו לוכלים לוחו מל מי מרלת סגולה ולון כאם נגלה: (ה) ואפילו דעתו לחזור. ולון מקום מיתגין מלו הומרי סמקום מילה מסם מסרי מה מלון לוכלין לוחו לם הוא לוחו מלר מלאיסור מלא בטבל הסרון קבלה מלא קבלו בו מיחר מחבוריסם ונם לוחר לא מורו לנם כ"כ מרלים: (ו) מותר לאבלו. כתב רש"ל פלים מי קנ"ו ומרלה מרכרי מרלים מלו מסוא דוקא יכל לוחלו מחרי מסרה מלו לבל לא הם לוף במרכרי מרלים וסיור מכוחר מכל מסקומות יוכל לסמוך מהיום מל מסרה מל לוא מרבלו מסוא מיחר סייב במקומות מלא נהגו בו לוחר מלא בנסחפקו בו מבלי מסרה לבל במקום שנהגו לוחר לון לוחי לסמוך מל קבלתם מל לוא וכ"כ מרלב"ם בו' מבל וכמו מחלוקה בסמוך ומה מיובר מה המבמע בסמוך מחר זה לחלוחי מי מלוחר לם מרלם לון מחר: (ז) יש שאומר. מעמו בלוחן מקומות מנהגו בו לוחר הוא ביודעים לנם מחרין מלא נהגו בו לוחר הוא לוחר לון לם לוף לבל לוחר לוחר לון לם לוחר לוחר לון לם לוחר לוחר לון לם

(מח) לדברי (מו) האוסר:

דרכי תשובה

כזה המקום הוא מנום שהיה להם בקבלה מאבותיהם כן שלא לאכל רק שלא דשו מלחה עמם הוא אבן במקום מרחוב שמה מסגו ט לאסור בלאתו מקום הוא מנום דלא יי' להם עדיין קבלה להתיר ולא יי' רשלין לאכל בלתי מסורות לאכל ידשו שגם לאסור לא היה להם מסורות לא אם טרא להם שבמקום ל' יש שם מסורות להתיר רשלים לסמוך על המסורות של אבתי עיר הכוא שנסגין בו סיתר דלא רלוט לוט רלוה ויטולין לסמוך כזה אבי' על יחיד המגיד שבמקום פלוני יש שם מסורות להיתר לך כל זה לא אם כזה המקום שלא אכלו אותו מד עתה לא מכיר שם מיתן הנשות כ"כ לא הכיר רק שלמים מלוין לקטנן בחוצתן דלא נסיר יש לתמלא דמנני יוקר מלילתם המכח קבלתם להתירא המנבך מחלות לבנים אבל אם שכיח שם כזה המקום אלו הנשות ונם הוא בוקל לקנותם בחוצתן ואפ"ה נהגו ט לאסור לא יש להתמל דלמריע דמסתמא הוא מפני שקבלו ט לאסור עיי"ש ושפ"ר שם מ"ש מזה וכתב שם ד' חילוקים. א) במקום שלין להם מסורות כלל לא להיתר ולא לאסור לא לא ע שהולך ממקום שיש שם מסורות למקום הרוא שמתיר לאכל שם אלא אפי' כל המקומות יסלין לסמוך עליו. ב) הולך ממקום שיש שם מסורות למקום שנהגו ט לאסור ולין הוא עצם הלאסור אם מפני שבכית שם מינים ממלאים הרומים לאלו הטהורים לא מפני שלין להם מסורות וכרבות הזמן קבלו עליהו לאסור לין להתיר להדרים בעיר הרוא מנבר כי שמא בזמן קדום הי' הוא הלאסור שבכית ממלאים הרומים לאלו אבל לזה הלאם הרולך לנם לף שלין דעתו לחזר ורד להמקום שרי דכיון דלין הנשם ברור שקבלו עליהם לאסור אם מפני ממלאים הרומים לא מחמת שלין להם מסורות א"כ הי"ל ספק דרבנן ולקולא. ג) הולך ממקום שיש מסורות למקום שהלאסור ברור ממנה

שבכית שם ממלאים הרומים לאלו הטהורים לא יש חילוק בין דעתו לחזר לא לא ולא דעתו לחזר שוהר שבל אם לין דעתו לחזר לאסור. ד) אם במקום לא יש להם מסורות שהוא ממא ובקלת מקשות יש להם מסורות שהוא טהור בזה אם הולך ממקום שמקובל שהוא ממא למקום שמקובל שהוא טהור לאסור לאכול שם וכן להיפך דשתנין עליו חומרא מקום שיצא ושבלך ולין חילוק בין דעתו לחזור לא לא עכ"ד: (מח) לדברי האוסר. עפ"ז סוף סי' זה ובנקה"כ ובהגב מוקק מה שהפריש לשלבל בעניין לחזר דרור אם הוא מיסר לא ממא ובי' בנבור שר חולין דף קל"ם שבכית רלא' לדברי הפ"ז עיי"ש ובי' בשורי קרבן על סרוסלמי פרק ל' דמיר כד"ה כל שף סיבר ובי' בהגהות חכמת שלמה שבכית שוד רלוה שהוא עוף טהור עיי"ש ובי' בעקרי הד"ם הו"ד סי' ח' לוח ע' שבכית ק נם מהם' יש הנסכר והרב מוב עין הלחר דרור שף טהור הוא עיי"ש: (מו) האוסר. עי' בס"ת סומו"ד הלוהלי סי' קל"ג אכ' שם בדבר הרבנולים החדשים המובלים ממדינת אמנריק"ה הנשת רב נחל ל' להתירם כיון שם כמה דשת הלוסרים וכמה דשות המתירים וה"ל כהרי ותרי והשוב שדברים אלו לא נמנו להלמר כלל דנהי דקיי"ל דתרי ותרי הוי ספיקא דרבנן סייע מנים דמדלוריתא לוקמא לחזקה מבא"כ בעיפות הלוי שלין להם חזקת היתר ממילא דנם הרי ותרי הוי ספיקא דלוריתא והחמרא ובפרם לדין דקיי"ל דלא מהני שום סימן בעוף שלין ט מסורות וסרי סימנים שונהקים ודלו הוי מן הטהרה ואפ"ה לא מהני נני מוטות ולא סמכינ עלייהו רק של המסורות אם ק נם בתרי ותרי לין להתיר אלא אם ק יש מסורות ברורה עין שם (ובי' בדבריו לעיל פ"ק מ' מ"ם לענין הכתבה ותרי ותרי במסורה):

יורה דעה סעיף פג א הלכות דגים

פג דין סימני דגים ודגים מלוחים. ובו י' סעיפים:

א (א) סימני (ב) דגים (ג) מפורשים בתורה

דרכי תשובה

סעיף א (א) סימני דגים. עי' בס' המלת להרמב"ם עשין קל"ב שהבא קל"ד שב' הל"ל שהרולה לאכל מן הדגים הוי מה"ת האוב שיבחוק יפה מהלה הסימנים שמהגה התורה בהם והם סנפיר וקשקשת וכו' וכ' שהרמב"ן חולק ע"ז (ובי' בדבריו לעיל סי' ע"ע פ"ק מ' שהבאתי דברי הרמב"ן בזה) והאמת אתו בזה כי לא הוי חוב אלא שבל אחכל בלא בדיקה בסימנים ה"ז עובר על העשה והוי לא הבא מכלל עשה עכת"ד ובי' במחת חיתך שם שב' שאם אכל ת ולא בדק רק בסי' מ' דסנפיר ולא בדק אחר סימן דקשקשת אף שנמצא אח"כ שם ט קשקשת והוא טהור אפ"ה בשל העשה עיי"ש ובי' בדבריו לעיל סי' ע"ע שם המבאר מנם הכל זה הוא רק בת שאיש יהוא ומיכר בטב"ע שהוא ממין דגים טהורים אבל בת שהוא יהוא ומיכר בטב"ע שהוא ממין הטהורים לכ"ע אל"ל לבחוק הפי' בכל פנים:

אמנם בכנון דא לריכין לידע הכל מ"ם אחם יהוא ומיכר בטב"ע שהוא ת מיהר אל"ל לבחוק הפי' הוא רק בפיהוא בברור אבל בכים אחה מקפק על הקבלה מבבר לריכין לבחוק ולבבר אם אמת המסורה שיש ט הסימנים בדת וכמ"ם בס"ת שבאף הם' נחלי מהרה סימן מ' בשאלה הא' בקלת אנשים שבמקו עצמם לאכל הת שקרין אאל אף אלא בדקו אם יש ט קשקשים נקלפים לפיע מנים שבמקו מפי הסמוכה שבאלמן מהר"ל מבערלי"ן ז"ל שיהר אותם כי בתן מיסלין הקשקשים לקלף עי' אחה מחבלה וכ' שם אחסר לסמוך ע"ז מנים שאחסר לסמוך להיתר ת שלין ט קשקשת לפיע ע"י עבודת כזה כי שמא לין עבודתן מבוזנת וזה מחלה טשנת שהרולים להקל ולהמיל אחה לאסור הולין קלקלים בלילן נחל ובמקום דאחסר לבבר לא מוקמינ אחזקה דנברת רבא ומרי בת זה ישלין לבבר בנקל לנשות אם הקשקשים ניפלין ביד לא בכלי

סעיף

דרכי תשובה - ג'וויד - סייא - מיתן / שפירא, חיים אליעזר בר צבי הירש - שמירא, צבי הירש בר שלמה (עמוד 191) (2864) הודפס מאתר אוצר החכמה

אלו המינין הנבראין באשפות ובגופי הגבלות כגון רמה ותולעה וכו' מן הגללים שהסריחו וכו' והאוכל מהן בזית לוקה וכו' אלו המינין הנבראין בפירות ובמאכלות אם פירשו וכו' אע"פ שחזרו להתוך המאכל לוקה וכו' עכ"ל וב"כ כל הראשונים וכבר צוות על זה בכריכיא אחר מגדולי אחרונים [פר"מ פ"ס זכ] והלילה להקל בזה [וכן מוכח מת"כ פ' שמיני] :

צד ודע דזה שכתבנו כתולעים שבגבינות כשפירשו בתוך הכלי מבפנים אסורים כן כתב גם הלבוש אמנם הש"ך ז"ל [סקמ"ו] כתב דבתוך הקערה מותרים ואינם אסורים רק כשפירשו על השלחן והשיג על הלבוש ע"ש ומאר תמיהני דלהדיא כתב רבינו הב"י פ"ם זה דרוב גדולי ראשונים פ"ל כן דאינם מותרים רק כשפירשו לגג הדתיכה ודק קצת מיבריס להתיר בתוך הקערה ודעת הרשב"א הוא לאסור אפילו על גבי הדתיכה ואיך נקיל כל כך נגד דעת רוב גדולי ראשונים ונגד דברי הרמב"ם ונגד הסברא ולכן תלילה להקל בזה :

צה שרץ שרוף מותר לאכלו משום רפואה דעפרא בעלמא הוא ודולי נבפה שהוא כמבה של חלל מותר להאכילו מאכל שיש בו שרץ עוף אם הרפואה ברורה ואם לאו אסור ואם בימל הבותי הרפואה בששים מותר [פ"ז סקכ"ד] ומה שאומרים רפואה לבעלי ידקון לבלוע כנים אסור לעשות דאינה רפואה ברוקה [מו"י סק"כ] והשואל דבר איסור דרך נחיריו פטור מאחר שאין דרך אכילתו בכך [נפס"ש נפס פל"ק] ובסי' קנ"ה יתבאר עוד באלו הענינים ע"ש :

סימן פה דיני חגבים וכלליות דינים באיסורי מאכלות . ובו מ"ח סעיפים :

א חגבים יש בהם טמאים וטהורים כדכתיב בשמיני כל שרץ העוף ההולך על ארבע שקץ הוא לכם אך את זה תאכלו מכל שרץ העוף ההולך על ארבע אשר לו כרעים מטעל לרגליו לנתר בהן על הארץ את אלה מהם תאכלו את הארבה למינו ואת הסלעם למינהו ואת החרגל למינהו ואת החגב למינהו וכל שרץ העוף אשר לו ארבע רגלים שקץ הוא לכם וכיון דחגבים טמאים הם בכלל שרץ העוף האוכל חגב טמא עובר בעשה ול"ת בכעוף טמא כמ"ש בסי' פ"ב ובארנו זה בסי' ע"ח סעיף ב' ע"ש :

ב ובתורת התורה שמנה מיני חגבים שהרי פרטה ד' מינים ובכל אחד כתיב למינו או למינהו ריבתה עוד ארבע ואלו הן חגב ומין חגב והיא הרבוזית חרגל ומין חרגל והיא ערצוביא ארבה ומין ארבה והיא צפורת כרסים סלעם ומין סלעם והיא יוחנא ירושלמית [רמב"ם פפ"ח] ומי שהוא בקי בהן ובשמותיהן אוכל והצייד נאמן עליהן כעוף ומי שאינו בקי בהן בודק בסימנים וג' סימנין יש בהן כל שיש לו ד' רגלים וד' כנפים שחופות רוב אורך גופו ורוב היקף גופו ויש לו שני כרעים לקפוץ בהן והם שני רגלים ארוכים לבד מהארבעה והם סמוך לצוארו מטעל לרגלים לקפוץ בהם כשהוא רוצה לקפוץ [רש"י נמסנס נ"ש כתב ל' סימנין וכן הוא נגמ' המביב פוסת רוב גופו נסימן נפ"ם והרמב"ם מסיב כנפים פוסין וכו' נפמל ודוק] :

ג דרשו חז"ל [ס"כי] מהא דכתיב אשר לא כרעים והקרי הוא בואו והכתיב הוא באלף דמשמע שאין לו כרעים דאע"פ שעכשיו אין לו עדיין כרעים אלא שעתיד לגדלן לאחר זמן שידוע שמין זה כן הוא שכשנתגדל יהיו לו כרעים מותר והרמב"ם כתב דין זה גם אכנפים דכשעתה אין לו כנפים ועתיד לגדלן מותר דמאי שנא וכיון דגלי רחמנא בכרעים ה"ה לכנפים [פר"מ וכ"כ סר"ן ע"ם] :

ד באלו מינים שפרטה תורה יש מהן שראשן ארוך ויש מהן שאין ראשן ארוך יש מהן שיש להן זנב ויש מהן שאין להן זנב ולכן אין קפידא בסימנים אלו איך שהן ויש מהן שיש להן נבחת והיינו שראשם מרוחה ויש מהם שאין ראשם מרוח ולכן אין קפידא בסימן זה ג"כ והמטאים כולן ראשן ארוך ויש להם זנב אבל בנבחת יש בהם ג"כ משונים זה מזה [עפ"י דלכך הרמב"ם וכסור לא כתבו נבחת מקמם זה] :

ה אמרו חז"ל [נ"ס] דלסימנים אלו נצרך ג"כ שיהא שמו חגב וכתב המור דלכן אין לאוכלם אפילו יש להם כל הסימנים אא"כ יש על מין זה מסורת ששמו חגב ולשון הרמב"ם כן הוא ואע"פ שראשו ארוך ויש לו זנב אם היה שמו חגב מהור עכ"ל משמע מדבריו דא"צ שמו חגב רק בארוך ראש ויש זנב אבל בראש קצר ואין לו זנב א"צ לשמו חגב ומסונית הש"ם [פ"ה:] יש ג"כ ללמוד כן ומ"ם כתב המגיד משנה דכוונתו לאו כרווקא ובכל ענין צריך לשמו חגב ע"ש וצ"ע וכ"כ המור והש"ע והצייד נאמן לומר ששמו חגב ע"פ מסורת שלו [פסמ"נ נמ"ן] ועכשיו אנו מהגין שלא לאכול שום חגב אפילו בכל הסימנים ואפילו ידוע ששמו חגב [פ"ו סק"פ] וסימנו לא שמענו שיהא מקום שאוכלין בו חגבים :

ו הגיא בת"כ [שמיני פ"פ] רבי אומר כל שרץ העוף אשר לו ארבע רגלים טמא הוא לכם אם יש לו המש ה"ז מהור עכ"ל דהאי קרא יתירא הוא שהרי מקודם כתיב כל שרץ העוף ההולך על ארבע וגו' אך את זה תאכלו וגו' ולמה שנהה התורה עוד פעם לאמר דאשר לו ד' רגלים הוא טמא אלא לדרשא אתי דאם יש לו המש ה"ז מהור ולענ"ד פירושו כן הוא דלא תימא כיון דכתיב